

KAMEN ŽIVOTA

**LIST ŽUPE SV. STJEPANA PRVOMUČENIKA
BRELA**

GODINA 4. PROSINAC 2010. BROJ 8 ISSN 1847-1129

KAMEN ŽIVOTA

LIST ŽUPE
SV. STJEPANA PRVOMUČENIKA
BRELA

Utemeljitelj i nakladnik:
Župni ured sv. Stjepana Prvomučenika
Brela

Uredničko vijeće:
don Mate Škaričić
Vanja Sokol, prof.
Zdravko Pervan, prof.
Andrea Ursić, prof.
Nada Marušić
Viktor Puljak

Glavni urednik:
don Mate Škaričić

Zamjenik glavnog urednika:
Vanja Sokol, prof.

Lektori i korektori:
Zdravko Pervan, prof., Vanja Sokol, prof.

Naslovnicu osmisnila:
Jelena Erceg

Likovni prilozi:
Ivan Žamić (Ivo) - Picollo
Damjan Šošić - Damo
Nediljko Tomaš - Dominik

Grafička priprema:
Viktor Puljak

Tisak:
DES - Split

Naklada 500 primjeraka
List izlazi povremeno

SADRŽAJ

RIJEČ UREDNIŠTVA -----	3
NAŠE MISLI	
Kad si Ti blizu -----	4
On dolazi-----	4
Bog u potrazi za stonom-----	5
Na vratima -----	7
Umjetnost i crkva -----	8
RADOVI NAŠIH NAJMLAĐIH -----	9
OBLJETNICE	
Majka Tereza -----	10
Fra Lovro Šitović -----	16
Znala je zašto je živjela -----	19
Pod čempresom -----	20
BIOGRAFIJE SVETACA	
Sv. Roko -----	22
PROSLAVE U ŽUPI -----	24
POVIJEST I BAŠTINA BRELA	
Crkva sv. Ilije -----	27
UPOZNAJMO RELIGIJE SVIJETA	
Kršćanstvo -----	28
PRIČE BAKE NEDE -----	30
IZ MOJIH MEMOARA	
U dolini kraljeva -----	31
HODOČAŠĆA I POSJETI	
Venezuela -----	34
IZ STARIH ARHIVA	
Ljetopis župe Brela-----	38
DOGAĐAJI U ŽUPI -----	45
POTICAJI -----	49
VAŠI KOMENTARI I PRIJEDLOZI -----	51
PASTORALNI ŽIVOT ŽUPE -----	52
BLAGDANSKI RASPORED -----	56
CRTICA IZ VJERE I MORALA -----	57
MALO SMJEHA I MUDROSTI -----	59

RIJEČ UREDNIŠTVA

... jer ne bijaše mjesta za njih u svratištu. (Mt 2,7)

Ovu situaciju i ove riječi Svetog Pisma je iznimno lako opisati i predočiti djeci na vjeronauku u Brelima. Za objasniti kako to da Josip i trudna Djevica Marija nisu mogli naći mjesto u nekoj kući kad su stigli u Betlehem, potrebno je samo opisati situaciju koju bi doživio sličan mladi bračni par koji bi stigao u Brela tražiti sobu za sebe usred sezone kad su svi apartmani puni, kad jednostavno

više nema mjesta, a ni vremena za gubljenje s nekom ženom koja će uskoro početi rađati. Kako ih nitko ne želi primiti u svoju kuću moraju otići do najbližeg mjeseta izvan naselja gdje se mogu skloniti. Sv. Josip je tako pronašao jednu plitku špilju kojoj su pastiri ozidali jedan zid na ulazu da bi se tu mogli skloniti sa stokom kad bude potreba. I u Brelima bi se možda iznad magistrale moglo naći neku napuštenu ruševnu kuću, kojoj su opala vrata, a još nije pao krov, gdje bi se u sličnoj nevolji netko sklonio. Čak i naši najmlađi osnovnoškolci brzo svojim izrazom lica daju znak da su shvatili ambijent i atmosferu prvog Božića. Hod Sina Božjega u ljudskoj povijesti od početka je obilježen tihim bojkotom.

Kad bi sada mogli ispitati ondašnje stanovnike Betlehema, zašto su uzrokovali ovo poniženje svete Obitelji, sigurno bi svi imali dobra opravdanja. Ipak naš vjernički osjećaj se buni i kaže kako to nije u redu i kako se morao naći bar netko da pomogne ovu mladu obitelj. Morao je biti netko koga je srce nukalo da se angažira, malo žrtvuje i dekomodira na slavu Božju i za ljubav čovjeku.

Znamo da se Isus neće rađati drugi put na zemlji. Pa jesmo li mi sigurni da se nećemo naći u istoj situaciji kao Betlehemci prije nešto više od 2000 godina? Nismo braća i sestre, nismo dragi vjernici! I danas u našim Brelima Isus traži nekoga da se angažira, malo žrtvuje i dekomodira na slavu Božju i za ljubav čovjeku. I danas bi svatko mogao pronaći način da sebe opravda, i danas to ne bi zadovoljilo vjernički osjećaj. U našoj župi, nažalost, postoji loša atmosfera, atmosfera bojkota, uvijek postoji opravdanje za nevršenje vjerskih dužnosti. A naša je župa potrebna sudjelovanja: u župnom zboru, u čitanju na Misi, u ministriranju, u akcijama na koje se potiče vjernike bez da se ikomu nameće kao obavezno da se uključi.

Pred nas mali Isus ovoga Božića postavlja pitanje: "vjeruješ li ti da ti ja ništa neću oduzeti, da te neću iskoristiti i unesrećiti, da će ti svaka žrtva i napor koji učiniš iz ljubavi prema meni biti na blagoslov i sreću?" Odgovorimo braću i sestre: "vjerujem!" odgovorimo to srcem i djelom. Neka nam naša vjera ne bude nametnuti teret nego radosno služenje. Neka Vam u tom duhu bude blagoslovljjen Božić i sretna Nova Godina

don Mate

NAŠE MISLI

ON DOLAZI

On dolazi
zavijan snijegom
ogrnut zvijezdama
po nebeskim stazama
u jeci gora
i huku mora

On dolazi
u noći blaženoj

On dolazi
od Ljubavi predodređen
Nestvoren
od Duha začet
iz krila Djevice
svijetu darovan

Dolazi
s mačem ognjenim
da vatrom sagori
sva naša bezakonja
da mirom porosi
srca što ga čekaju

On dolazi
ozdravljajućom rukom
slijepima vid povratiti
nijemima usta otvoriti

On dolazi
nemirom duše prodrmati
uspavane probuditi
nadu učvrstiti

KAD SI TI BLIZU

Leđa nisu više pogrbljena
Korake ne prožima oštra bol
Rascvjetana proljeća sve su bliže
Mogu dohvatići zvijezde i krajčak vječnosti
Samo kad si Ti blizu

Mir se rađa u štalici moga srca
Tjeskobe i strahovi blijede polako
U stanju sam križ grliti, s ljubavlju trpeti
Čisti ton u simfoniji života postati
Samo kad si Ti blizu

Vratit će osmijeh smrknutim licima
Oprostit će sedamdeset puta sedam
Napunit će do vrha svoju svjetiljku
Izaći iz kaljuže prizemnih idea
Samo kad si Ti blizu

Rašeljka

On dolazi
sav od nježnosti
sav od ljubavi
sav od dobrote
sav od milosti
u svijet bez milosti

Dolazi MESIJA
Znak osporavan
kroz vjekove

Djetešće nam se rodilo
Sin nam je darovan!

ROZA BRKUŠIĆ – Hrvoslava

BOG U POTRAZI ZA STANOM

Vjerojatno nam neobično zvuči naslov razmišljanja koje slijedi. Navikli smo da ljudi traže stan, a ne i Bog. Ako imamo dobro uređen stan ili kuću višekatnicu koju ljeti spremno dajemo u najam turistima, ne možemo ni naslutiti situaciju onih ljudi koji nemaju uopće stan ili su prisiljeni biti podstanari, znajući da nikada to nije njihova kuća i da ih domaćin uvijek može neugodno iznenaditi, bilo da povisi najamninu ili da im otkaže stan.

Zar naš Bog traži stan – boravište među nama? O tome nam svjedoči ‘između redaka’ svaka stranica Biblije. Posvuda nailazimo na Božju molbu: ‘Dopustite mi da među vama stanujem, stavite mi na raspolaganje vaš životni prostor i vrijeme.’

Cini se da ljudi nisu skloni primiti takvog stanara, kao da negdje u sebi slute kako bi im takav ‘stanar’ mogao stvarati neugodnosti, primjerice, pozvati ih na promjenu stila života i stanovanja, poticati na preuređenje vlastite kuće, ili kako se to u Crkvi kaže, na obraćenje, duhovnu obnovu.

Prije dvije tisuće godina rodio se čovjek koji je dopustio da se Bog u njemu nastani, spremno prihvatajući posljedice Božjeg stanovanja. Na Božić slavimo njegov rođendan. Isus je dopustio da Bog uđe i ispuni sav njegov životni prostor i vrijeme:

- dopustio je da se nastani u njegovim riječima i navještaju, te su mnogi osjetili u njegovim riječima, slikama i prispopobama božansku snagu;
- dopustio je da uđe u njegova sučeljavanja s farizejima i pismoznancima koje je pozivao na suočavanje sa istinom vlastitoga života;

- sačuvao je za njega slobodno mjesto na gozbama sa grešnicima i carinicima i oni su doživjeli Božju praštajuću ljubav;
- unio je Boga u svoje ophođenje s bolesnima i oni su iskusili iscjeljujući blizinu Božju.

Može se reći: u Isusu je Bog našao svoje stalno boravište. U njemu je Riječ tijelom postala i nastanila se među nama. To je, dakle, takav Bog koji se predaje bez zadrške vlastitim stvorenjima. To je Bog koji se neumorno nastoji pokazati svim svojim stvorenjima, ne isključujući pritom nikoga ni na koji način; to je Bog koji vlastita stvorenja podržava u suočenju sa zlom; to je Bog koji otvara mogućnosti nade; naposljetku, to je Bog koji je ‘tisuću puta spremniji davati nego što smo mi spremni primiti’ (Tauler), Bog koji nas potiče i ohrabruje da ga prihvativimo, ali pritom također poštujemo, s izvanrednim osjećajem za mjeru, našu vlastitu autonomiju: ‘Evo, na vratima stojim i kucam...’ (Otkr 3, 29).

Bog želi i danas djelovati i treba nove ‘domaćine’ koji su spremni otvoriti vrata, ugostiti ga, udomiti i primiti ga. Nažalost, mnogi od nas ne otvaraju vrata svoga srca i uma i drže Boga podalje od sebe. Zbog svega toga, poželio bih čitateljima tri božićne čestitke:

- prva, stavite Bogu na raspolaganje vašu ‘sobicu srca’. Drugim riječima: nemojte se zadovoljiti nekom neodređenom i nesigurnom vjerom u Više Biće, nego pokušajte živjeti iz žive i osobne vjere u Boga;
- druga, stavite Bogu na raspolaganje i vaše ‘tamne sobice’, odnosno: ne vjerujte da je Bog odsutan ili da nema ništa sa tamnom stranom vašega života, primjerice, kada smo bolesni, razočarani ili osamljeni. Upravo u tim teškim situacijama i životnim krizama Bog može probuditi, preko naše vjere, nutarnju božansku snagu po kojoj možemo nadvladati svoje poteškoće, kao ljudi postati zreliji, duhovno narasti, postati osjećajniji za tuđe nevolje;
- i treća, izložimo Bogu i naše ropotarnice, ormariće za stare stvari, naše podrumе u koje bacamo razne stvari kao što su naša razočarenja, predrasude, okrivljivanja, izlike, potisnutu krivnjу, stare rane i slično.

Bog u kojega vjeruje u potrazi je za stanom kao i mnogi ljudi u našem svijetu. I dok slavimo Božić, sjetimo se da slavimo rođenje Isusa iz Nazareta, koji je sva svoja životna područja, vrijeme i sposobnosti stavio velikodušno na raspolaganje Bogu kako bi on preko njega mogao dotaknuti svojom ljubavlju milijune ljudi tijekom povijesti. Obećajmo, stoga, Bogu da ćemo u doslovnom smislu rijeći, ljudima koje susrećemo ponuditi prostor za stanovanje ili barem mjesto u našem srcu i u našim molitvama.

fra Andelko Domazet

NA VRATIMA

Kristovi koraci pred mojim pragom.....

On kuca na vrata moga srca

Čujem Njegov šapat usprkos zaglušujućim glasovima svijeta

Postajem svjesna vlastite nemoći; obmane da život treba glatko teći

Postajem svjesna moći koja se u Njemu krije

Znam da neće nestati brige ni boli

Ali znam da će biti jača i hrabrija, da me neće nositi vjetrovi
u ovom kockanju ljudskom što putove prema zabludi krči

Znam da neće nestati razočaranja ni suze

Ali znam da će biti snažnija i čvršća i da me neće zavesti
obmanjujući potezi što izopačenost prerašenu u slobodu prodaju

Znam, jer On će mi pomoći

On će uzeti sve boli na se

Izbrisati sve brige

Obrisati sve suze

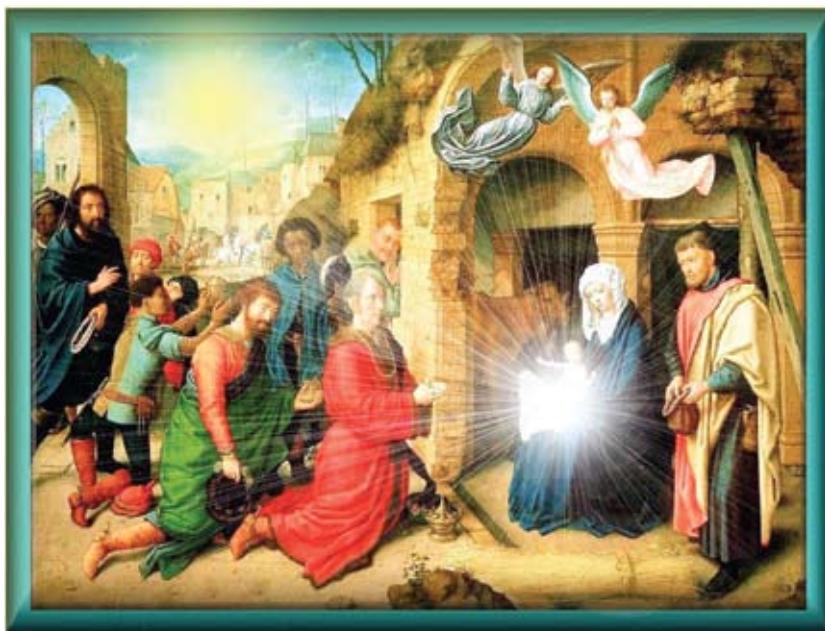
Otkrit će komadić neba i ispunit nadom svako srce

Jer, On je Ljubav koja ne podliježe ljudskoj nesavršenosti

Otvorila sam vrata....

Krist me dotaknuo svojom rukom i komadić neba se rastvorio

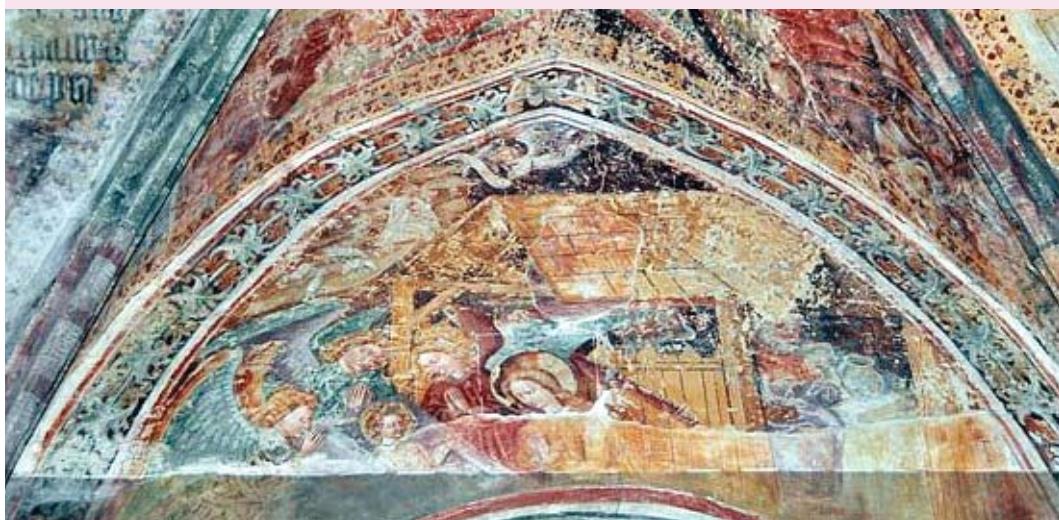
Rašeljka

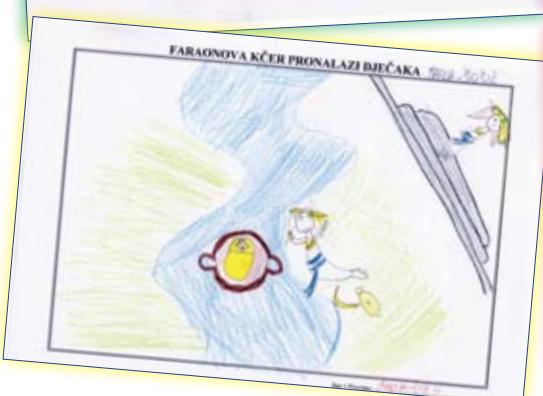
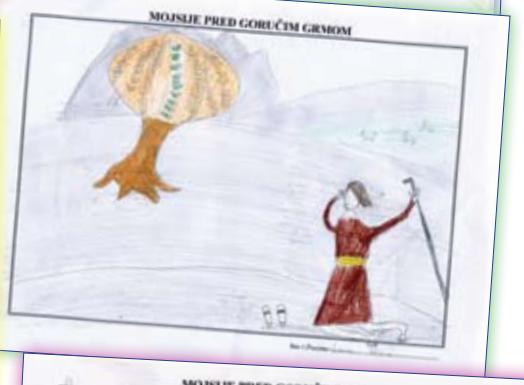
UMJETNOST I CRKVA

Od samih početaka Crkva je uvidjela da je umjetnost idealna za širenje evanđelja te njih dvoje čine neraskidivu vezu. Povjesničar Alois Riegl je napisao da je *važno da već jezgra Kristova učenja uključuje toleranciju materije, jer time od početka otvara kršćanskom svjetonazoru mogućnost umjetničkog stvaranja. Od 2. st. smirilo se vjerovanje u propast svijeta i počela se na ovom svijetu sređivati kršćanska zajednica, došlo je do osnivanja opće crkve i hijerarhije. Do tada kršćani nisu mogli uspostaviti odnos prema likovnoj umjetnosti jer je bila nešto materijalno, zemaljsko; oni je nisu trebali, bila im je sasvim ravnodušna kao i materija uopće.* Već su u katakombama prvi kršćani oslikavali zidove biblijskim motivima. U prvim crkvama su korišteni mozaici za ukrašavanja velikih zidova kao i zidne slike. Ranokršćanska Crkva je uvelike djelovala kao pokrovitelj prepisivanja i umnažanja svetih tekstova koje su umjetnici ilustrirali. U pojedinim slučajevima ilustracija iz rukopisa je poslužila kao uzor za zidnu sliku. U početku su rukopisi pisani na papirusu i imali su oblik svitka pa su se ilustracije sastojale samo od crteža jer bi slojevi boje ispučali i otpali prilikom savijanja i odvijanja svitka. Tek pojava *velluma* (tanka izbijeljena životinjska koža, mnogo trajnija od papirusa) omogućuje raskošnije ilustracije za koje su korištene raskošne boje pa i zlato što je omogućilo da ilustracije postanu minijaturni pandan mozaicima, zidnim slikama i slikama na dasci. Jedan od najpoznatijih minijaturista je bio i naš Julije Klović kojega su zvali Michelangelo minijature. U ranokršćanskoj umjetnosti kiparstvo je imalo manje važnu ulogu. Biblijска zabrana *urezivanja slika*, u Drugoj zapovijedi Božjoj, kao da se izričito odnosila na velike kultne kipove, idole poganskih hramova. Da izbjegne optužbu za idolopoklonstvo kršćansko kiparstvo je moralo izbjegavati prikazivanje lika u prirodnoj veličini pa su se posvetili plitkim reljefima malih formata i površinskim ukrasima. Najranija kršćanska kiparska djela su mramorni sarkofazi ukrašeni raznim reljefima. Najljepši je svakako *Sarkofag Junija Bassa*, načinjen za rimskog prefekta, ukrašen prizorima Starog i Novog zavjeta.

Duje Medić

RADOVI NAŠIH NAJMLAĐIH

TRAGOVIMA SVETICE DOBRA

Uz 100-u obljetnicu rođenja Majke Tereze

„Ljubav počinje u našim domovima; ljubav živi u domovima i zato je danas toliko patnje i nesreće u svijetu ... Izgleda da su danas svi u užasnoj žurbi, nestrpljivo da postignu što veći uspjeh, razvoj, bogatstvo i tome slično, a djeci pripada toliko malo vremena njihovih roditelja. Roditelji nemaju vremena jedno za drugo i tako u obiteljima počinje narušavanje mira u svijetu“ (Majka Tereza)

Kako je izgledao prije stotinu godina dom skopske obitelji Drane i Nikole Bojaxhio u kojem se 27.kolovoza 1910. rodila Agnesa Gonxha, najpoznatija misionarka 20. stoljeća, glasnica ljubavi, ljudskog dostojanstva, Kristova svjetla i mira u svijetu, koju cijeli svijet poznaje imenom Majka Tereza? Ispunjeni znatiželjom, ali i potaknuti ljubavlju kao i bezgraničnom zahvalnosti odlučili smo nedavno upoznati neposredno izvore iz kojih je poteklo more beskrajne ljubavi, nesebičnosti, požrtvovnosti i sebedarja prema čovjeku i bližnjima – Bogu.

Krenuli smo krajevima koje je i ona pohodila. Izabrane tragove slijedit ćemo u ovom skromnom prikazu. Put nas je vodio preko Boke – zaljeva svetaca, Crne Gore, Albanije, Ohrida na jugu do Skopja na sjeveru Makedonije. Uz zapažanja bit će zabilježene i temeljne misli kojima se vodila i slijedila kroz život, a namijenila ih je svima nama za svakodnevni, a napose za vječni život. Izdvajam ih deset poput Božjih zapovijedi, a mogu se susresti na svim usputnim postajama na pohodu i hodočašću Majčinim korijenima i izvorima.

Gdje je ljubav, ondje je i Bog

Prvi susret s Albanijom, zemljom njezinih predaka bio je više nego dramatičan. Prijelaz preko ruševnog i klimavog drvenog mosta na rijeci Bojani u Skadru činio se nemogući i predstavljaо je pravu avanturu i podvig za našeg iskusnog vozača. Most i obližnje stare zidine podsjetio je na legendu o zidanju Skadra. Neizbjegljiva je asocijacija na dom, ljubav i Majku.

Prema legendi grad će biti očuvan ako se u zidine zazida žena jednoga od trojice braće. Izbor je pao na najmlađu, koja je majstore zamolila da ostave rupe u zidu na prsim da može podojiti sina i na očima da može gledati kad joj ga donose. Prema toj legendi i danas iz rupa teče hrana za liječenje žena koje nemaju mlijeka.

Sve to dobiva jedan dublji smisao i višestruko značenje. Ne kaže se uzalud da na ženi-majci počivaju i leže tri ugla doma i obitelji. Uzidana žena postaje simbol uzidanosti u temelje doma, obitelji i društva, da bude majka, izvor hrane, ljubavi, potpore, topline, svih nezbrinutih, gladnih i obespravljenih, a istodobno i simbol brojnih nepriznatih, poništenih, poniženih i žrtvovanih. Pred očima nam iskrسava blago pogureni lik žene koja, umotana u bijelo-plavi indijski sari hoda ulicama Calcutte s krunicom u ruci i pruža ruku ljubavi i žrtvuje se poput istinske Majke.

Učiniti nešto lijepo za Boga

Temeljna je misao vodila i moto djelovanja Majke Tereze, *ikone dobrog Samaritanca*, koja se predstavila riječima: „*Albanka sam po krvi, Indijka po građanstvu. Po zvanju u vjeri katolička redovnica, po poslanju pripadam cijelom svijetu. No, ako se promatra moje srce, potpuno pripadam Isusovom srcu*“.

Životni put ove svetice siromašnih počinje u albanskoj katoličkoj obitelji u Skopju 1910. godine. S 12 godina odlučila se za redovnički život, a s 18 pridružila se sestrama Gospe Loretske. Napušta Skopje 28. rujna 1928. godine i preko Zagreba odlazi u Irsku. Brojni članovi njezinoga reda djelovali su u Bengalu u Indiji, napose u školstvu. Ona je tamo otputovala 1929. godine, nakon dvije godine položila prve zavjete, a vječne 24.svibnja 1937. godine, i otad je nazivaju Majkom Terezijom. U Calcutti je radila kao bolničarka i nastavnica. No, jedan mistični doživljaj u vlaku na putu iz Calcutte 10. rujna 1946. godine potpuno joj je promijenio život, te je sama zapisala: „*Toga dana Bog mi je uputio poziv: gasiti Kristovu žed služeći mu u najsilomašnjima od siromaha*“.

Dvije godine kasnije napustila je zajednicu loretских sestara i počela živjeti među najsilomašnjima u Indiji noseći njihovu tradicionalnu odjeću sari, i do konca života *za najsilomašnije od silomašnih*.

Zato je 1950. godine utemeljila družbu *Misionarke ljubavi prema bližnjem* svom s temeljnim poslanjem i ciljem: *Gasiti žed Isusa Krista na Križu za ljubavlju i dušama*. To je potvrđeno u trajnoj ljubavi i skrbi za milijune siromašnih, bolesnih i umirućih diljem svijeta.

Ne čekajte vode; učinite to sami, čovjek čovjeku

„*Ponekad mislimo da je siromaštvo biti gladan, gol i bez doma. Ipak, najveće siromaštvo je biti neželen, nevoljen i znati da nitko ne mari za tebe. Mi moramo početi liječiti ovu vrstu siromaštva u našim vlastitim domovima*“ (Majka Tereza).

Ova misao se nameće neizbjegno gotovo na svakom kilometru puta kroz Albaniju. Upečatljive su slike magaraca u zapregama, nameće se neizbjegno usporedba sa slikama ljudi upregnutih u rikše na ulicama Calcutte. Bujna vegetacija, zelenilo i bezbroj planinskih vrutaka pravi su melem za oči i dušu. To je područje s najviše padalina po četvornom metru u Europi. Nepregledne slike netaknutih krajolika i putovanje tim krajolicima je kao listanje neispisanih čistih stranica prirode, uživanje

u nevinosti i netaknutosti svijeta. Razumljivo je onda da iz tog podneblja dolazi jedna duša koja vidi Boga u svakom ljudskom biću i koja je najsretnija kada pere rane gubavcima, jer osjeća da njeguje samog Gospodina. Nasuprot tome, koliko su vlastodršci u Albaniji bili beščutni i okrutni prema čovjeku – Bogu govori podatak da je jedina država u svijetu od 70-ih god. 20. stoljeća imala državni ateizam (potpuna zabrana religije). Progonjeni su i mučeni svećenici, popovi i imami. Vlast je čak roditeljima propisivala imena djece. Nije se smjelo dati ime koje je upućivalo na biblijski ili vjerski sadržaj. U strahu za očuvanje režima vlast je diljem zemlje dala izgraditi preko 700 tisuća bunkera! Svaki je u vrijednosti jednog stana za četveročlanu obitelj. Četiri milijuna Albanaca koliko ih je u Albaniji moglo je biti stambeno zbrinuto!

Ja sam mala olovka u ruci Boga koji piše ljubavno pismo cijelom svijetu

„Al’ tirjanstvu stati nogom za vrat, kršćanska je dužnost najsvetija“ (I. Mažuranić) ili kako narod kaže „svaka sila za vremena“. Važno je spomenuti da su komunističke vlasti Majci Terezi dugo branile dolazak u Albaniju, gdje su živjele njezina majka i sestra. Posjet Albaniji uspio joj je 1989. godine, a pratila je i papu Ivana Pavla II. u pohodu toj zemlji 1993. god. Nakon toga je Majka Tereza otvorila u Albaniji i svoje prve zajednice. Danas u Albaniji pušu sasvim drugi vjetrovi. Cijela Tirana je oblijepljena golemim plakatima u čast stote obljetnice rođenja i na svakom koraku ispisano je golemim slovima NENE TEREZA (Majka Tereza). Glavne ulice u svim gradovima nose ime Nene Tereze, kao i zračna luka u Tirani, na čijem je ulazu njezin kip. U nacionalnom muzeju u Tirani otvoren je njoj posvećen Memorijalni odjel s dokumentima o životu i djelu Majke Tereze. Deset godina nakon smrti Majke Tereze, albanska vlada zatražila je prijenos njezinih zemnih ostataka iz Indije u Albaniju kako bi bila pokopana uz majku i sestrnu u Tirani. No, pošto je bila indijska građanka, Indija je spomenuta molbu prošle godine odbacila.

Dobra djela su karike koje tvore lanac ljubavi

Napuštajući Albaniju satima se vozimo prekrasnim, zelenim šumama, prolazimo pored nebosklonih planina, pratimo let orlova na planinskim visovima (zato se Albania i naziva *zemljom orlova* – Shqiperia) očarani prizorima netaknutosti i ljepote zahvaljujemo Tvorcu i prepustamo se mislima o cilju i svrsi našega putovanja.

„Mi imamo potrebu pronaći Boga, ali njega ne možemo naći u buci i nemiru. Bog je prijatelj tišine. Pogledajte prirodu, kako drveće, cvijeće, trava rastu u tišini; pogledajte zvijezde, mjesec i sunce, kako se kreću u tišini... Potrebna nam je tišina kako bismo mogli dotaknuti duše“ (Majka Tereza). Dobrim djelima dotaknuti duše skrbeći za milijune siromašnih, bolesnih i umirućih diljem svijeta zavjet je Majke Tereze i njezinih *Misionarki ljubavi*. Napose je značajna njihova skrb za

hendikepiranu djecu, od kojih je njih više tisuća usvojeno i smješteno u obitelji. Djeluju isključivo zahvaljujući donacijama ne želeći osnivanje fondova za svoj rad, jer je temelj svega pomaganje na slobodnoj volji ljudi, a ne prikupljanje milodara u ime Majke Tereze. Danas u svijetu djeluje oko pet tisuća sestara iz 130 zemalja. Među njima su i četiri Hrvatice u generalnoj kući u Calcutti. Danas red vodi s. Nirmala Joshi, Indijska koja je uz Majku Terezu živjela punih 40 godina. Kod nas dolaze prvi put 1979. god. u Zagreb. Skrbe za 60-ak osoba u prihvatilištu, gdje dnevno hrane oko 150 beskućnika.

U ovom životu mi ne možemo činiti velike stvari. Možemo samo činiti male stvari sa velikom ljubavlju

Utemeljivši red *Misionarki ljubavi* Majka Tereza nije imala ama baš ništa, novca, ničega ni ničije potpore. Počela je njegovati bolesnike tako što im je prala rane i smještala ih pod neki krov. U Indiji je i danas veoma prisutna svijest o karmi, odnosno učenju da je sadašnja nevolja posljedica grijeha i zloće i da onaj tko je u prošlom životu bio zao, u ovom mora ispaštati. Dogadalo se da i bogati dobiju gubu. Čim bi se to saznalo, cijela obitelj nemilosrdno bi ga istjerala iz kuće, jer je to njegova karma. Preostaje mu samo da podje prositi na ulicu i pokrije glavu da ga znanci ne bi prepoznali i tako bi na ulici skončavali. Majka Tereza je prva napravila preokret, ona je te ljudi dizala, prala im rane, pomogla im da dostojno umru, kao ljudi, a ne kao životinje. Pokraj Kaligata, hrama božice Kali u središtu Calcutte, bila je jedna napuštena prostorija u koju je Majka Tereza donosila bolesnike i umiruće. Kad su hindusi saznali da je katolička redovnica „oskvrnula“ hram božice Kali, pošli su je ubiti. Njihov vođa ušao je u hram i dugo nije izlazio. Vidjevši kako ona i njezine sestre brižno i nježno njeguju bolesnike, po izlasku je rekao da tu nema nikakvog neprijatelja, nego da se ovdje utjelovila sama božica Kali. Od tada ne samo da je nisu napadali, nego su joj počeli i pomagati i njihova pomoć traje do danas, a *Kuća umirućih* u Kaligatu djeluje još uvijek i svi je znaju kao *Majčinu kuću*.

Mi osjećamo da je sve što radimo kap u oceanu, ali ocean bi bio manji da nema te kapi

Djelovanje Majke Tereze i *Misionarki ljubavi* nije ograničeno samo na Calcuttu i Indiju. Njihovo poslanje rašireno je diljem cijelog svijeta. Otvaraju i osnivaju sirotišta, ljekarne, rodilišta, škole i centre za neudate majke. Ona je često i rado govorila o svojoj Družbi, o svojim sestrama. Primjerom je pokazivala kako treba moliti, skrbiti o bolesnima, nemoćima i umirućima. Sve je predavala u Božju providnost i ljubav. Nikoga nikada nije htjela povrijediti, uvijek je tražila potporu i snagu u Isusu Kristu: „*Slatki Gospodine, podaj mi da mogu uvijek zahvaljivati za uzvišenost svog poziva i odgovornosti koje uz njega idu. Ne dopusti mi da ga ikada iznevjerim dopuštajući si hladnoću, neljubaznost ili nestrpljivost*“.

Svima je željela

pomoći. Jedino je bila stroga prema svojim sestrama. Zahtjevala je beskompromisno disciplinu, red, siromaštvo, kontemplaciju i molitvu. Njezine sestre mogu cijele noći biti vani jer idu tražiti i okupljati sirotinju. Dolazeći u Družbu sestre su znale da nema grijanja, nema hladnjaka (osim za sirotinju, za njih svega ima), da će imati samo dvije haljine, sandale, jednu platnenu torbu, molitvenik i krunicu.

Nadji vremena za dobra djela – ona su ključ vječnosti

Majka Tereza je već za života čašćena kao svetica. Zovemo je *SVETICOM DOBRA* i za svoj rad primila je brojne počasti i nagrade. Unatoč brojnim počastima i nagradama koje je primala, do njih je malo držala. Za svaku od njih znala je reći da pripada njezinoj sirotinji po cijelom svijetu i da ih je primala *za slavu Božju i u ime siromašnih*. Za posvećenost siromašnima 10. prosinca 1979. god. u Oslu je primila Nobelovu nagradu za mir. Primila ju je u ime svih onih kojima je poslana i upravo na njih skrenula pozornost svjetskoj javnosti: „*Izabrala sam siromaštvo kako bih bila sa siromašnima. Zahvalna sam da ste mi dali ovu nagradu u ime gladnih, neobučenih, beskućnika, obogaljenih, slijepih, gubavih, u ime svih onih neželjenih za koje društvo ne mari, u ime svih ljudi koji su postali na teret društvu i koje svatko odbacuje*“.

Osobito se protivila pobačaju i prigodom primanja nagrade ustala u obranu nerođenih: „*Ako čujete da koja žena ne želi zadržati začeto dijete i odluci pobaciti pokušajte je uvjeriti da meni dade to dijete. Voljet ću ga gledajući u njemu znak Božje ljubavi*“.

Pobačaj je Majka Tereza smatrala najvećom ugrozom čovječanstva i svjetskog mira: „*Ako se širi mentalitet neprijateljski raspoložen prema životu, tko će nas zaustaviti da se međusobno ne ubijamo? Kad ne poštujemo život nerođenih, tko će me zaustaviti da ne ubijem čovjeka na koncu njegova života?*“ Jednostavno je naglašavala: „*Borite se protiv pobačaja usvajanjem djeteta. Ne želite li dijete, dajte ga nama*“.

Na taj je način spasila tisuće djece. Njezin rad je utjelovljenje *HIMNE ŽIVOTU* kako je istaknuo papa Ivan Pavao II prilikom beatifikacije. Potvrđila je vlastitim radom trajno očitovani cilj trajnog najveštanja istine Evandželja, a to je Evandželje života i ne bi nas trebalo iznenaditi bude li Majka Tereza jednoga dana proglašena *Zaštitnicom života*.

Nikada ne dopusti susresti nekoga tko nakon susreta s tobom neće biti sretniji

Konačni cilj našeg hodočašća Skopje, rodni grad Majke Tereze dočekao nas je okupan

u kiši. Kao i u Tirani i ovdje zamjećujemo na svakom koraku znakove obilježavanja stote obljetnice rođenja naše *SVETICE DOBRA*. Uočljivo je na prvi pogled da su žitelji, bez obzira na vjeroispovijest, jednako ponosni na sveti lik Majke Tereze. U siječnju 2009. god. u strogom središtu grada otvoren je *Spomen dom Majka Tereza* na mjestu gdje se prije razornog potresa 1963. nalazila katedrala. Kuća je pravo arhitektonsko remek-djelo koje u rijetko viđenoj harmoniji spaja tradicionalno

i moderno. U samo nekoliko minuta moguće je proći kroz cijeli život blaženice, a napose je upečatljiva kapela na drugom katu. Zapjevali smo od ushita i radosti, a napose je bio dirljiv trenutak kad su našem suputniku Roku Berishi iz Makarske potekle suze prisjetivši se vremena kada je na tom istom mjestu ministirao i pjevao u zboru dok je studirao u Skopju od 1962. do 1966. godine. Doista, nosimo te nezaboravne trenutke za sva vremena. Poticaj je, naravno, u brojnim detaljima iz života Majke Tereze koje smo imali na dohvratuke. Od brojnih misli koje su ispisane na stranicama njezina dnevnika izdvojene su neke i na ovim stranicama, podarit ćemo još poneku: „*Nemojte misliti da prava ljubav mora činiti izvanredne stvari. Potrebno je samo ljubiti i nikada se od toga umoriti*“.

„*Dragi Isuse, vjerujem da si Ti sin Božji i moj Spasitelj. Potrebna mi je Tvoja ljubav da me očisti od mojih grijeha i nedjela. Potrebno mi je Tvoje svjetlo da odagna moju tamu. Potreban mi je Tvoj mir da ispunji zadovoljni moje srce. Otvaram sada vrata svog srca i molim Te da uđeš u moj život i udijeliš mi dar vječnog života. Amen*“.

Ako želimo da ljudi čuju poruku ljubavi moramo je poslati u svijet. Da bi svjetiljka gorjela moramo u nju dolijevati ulje

Na povratak smo iz Skopja. Vozimo prema Ohridu kroz Zapadnu Makedoniju, neposredno uz albansku granicu. Pored nas se dižu velebne planine dodirujući svojim vrhovima samo nebo. Na najvišoj makedonskoj planini Korab (2764 m) nalazi se kip Majke Tereze. Postavili su ga albanski alpinisti u trenutku beatifikacije. U Rimu se okupilo mnoštvo od oko 400 tisuća ljudi iz cijelog svijeta. Na misi beatifikacije sudjelovalo je 149 kardinala, 450 Misionarki ljubavi, mnoštvo državnih glavara i političkih uglednika iz 27 zemalja, bogataši, ali i siromašniji među siromašnjima našli su se skupa, ruku pod ruku, kad je Ivan Pavao II. teško obilježen svojom bolešću, 19. listopada 2003. progglasio blaženom Majku Terezu. Tri tisuće beskućnika sam je Papa osobno pozvao i oni su bili u prednjim redovima između belgijske kraljice Fabiole, predsjednika Albanije i Makedonije i drugih političara i veleposlanika. Upravo ti najsistemašniji su govorili tom zgodom: „*Majka Tereza je jedna od*

nas, tako siromašna i krhka“. Papa je govorio o *odvažnoj, krhkoj i malenoj ženi zaljubljenoj u Boga*. Nazvao ju je *službenicom svih, ikonom dobrog Samaritana, skromnom glasnicom Evangela i neumornom dobročiniteljicom čovječanstva*. Nakon beatifikacije Papa je pozvao te siromahe u dvoranu za audijencije na svečani ručak. Kardinali i nazočni biskupi posluživali su siromahe, te odbačene s ruba društva. To je bila izričita želja Majke Tereze. Tim je *siromašnjima među siromasima* kako ih je zvala Majka Tereza, dan njezina proglašenja bio uistinu velik blagdan. Doista, na koncu možemo ustvrditi da je Majka Tereza jedinstvena pojava 20. stoljeća, a mnogi već tvrde i pojava tisućljeća, poput Franje Asiškoga ili sv. Benedikta. Majka Tereza je moćna i velika onoliko koliko je moćna istina koju je živjela i naviještala. A ta je istina kako Bog svakoga čovjeka ljubi onakvim kakav jest te da je Božja ljubav uvijek zahtjevna. Uzvratila je trajnim zarukama, trajnom i nepomućenom vezom između nje i Gospodina koje prerastaju u životni trijumf. Na kraju pobjeđuje i ostaje samo LJUBAV!

Zdravko Pervan

FRA LOVRO ŠITOVIĆ

- od muslimana do katoličkog svećenika i hrvatskog rodoljuba-

Pojava fra Lovre Šitovića znamenitoga katoličkoga svećenika na kulturno-povijesnoj i vjerskoj sceni zbog svoje veličine i značenja od samih je početaka izazivala zanimanje i znatiželju, a dodatnu joj je "pikantnost" unosilo fra Lovrino podrijetlo i životni put, odnosno preobrazba od muslimana do katoličkog svećenika.

S obzirom da se fra Lovro Šitović (slovničar, pisac, propovjednik i profesor) uz Ardelia Della Bellu smatra jednim od najvećih propovjednika u južnoj Hrvatskoj ili čak da je bio „*jedan od najvećih propovjednika koji su se pojavili u hrvatskom narodu*“ smatrali smo potrebnim oteti zaboravu sjećanje na ovu neobičnu ličnost i zaslужnog franjevca.

Od svih tadašnjih franjevaca Bosne Srebrne fra Lovre Šitović ima najinteresantniji životopis. Roditelji su mu bili ljudski muslimani, koji su nekoć bili „bosanski kristjani“ ili katolici. U doba Bečkoga rata 1690. poslije osvajanja Vrgorca, vrgorski harambaša Šimun Talajić, nadimkom Delija, zarobio je Hasanova oca Mehmeda. S obzirom da je zarobljeni Turčin vrijedio 500 groša (mogao se prodati za veslača na mletačku lađu) sužanj je molio Talajića da mu poštedi život i ne prodaje ga Mlečanima, obećavši mu skupiti za otkupninu 500 groša. Kao zalog ostavio je u Šimunovoju kući kao taoca sina Hasana koji je imao 8 godina. Hasan je rastao s Talajićevom djecom. Naučio je čitati, moliti i pjevati. Kada je Hasanov otac prikupio otkupninu i predao ju Talajiću, poveo je maloga Hasana natrag u Ljudski. Nakon povratka u rodni zavičaj, u Hasanovoju duši nastupile su prave muke i tjeskoba. U roditeljskome je domu mali Hasan vidio razlike između života u kršćanskoj i muslimanskoj obitelji. Skovao je plan i jednoga dana preplivao je rječicu Trebižat,

koja je razdjeljivala Otomansko Carstvo i Mletačku Republiku, i vratio se u Talajićev kršćanski dom. Isppripovijedao je priču vrgoračkomu harambaši da su i njegovi nekad bili katolici pa on se želi vratiti vjeri svojih predaka. U dogovoru sa župnikom otišao je u franjevački samostan u Zaostrog, kraj Makarske. Zaostroški gvardijan fra Tomo Radatović povjerio je maloga muslimana odgajatelju fra Iliju Mamiću da ga s drugim gojenicima poučava kršćanskemu nauku. Drugoga veljače 1699. godine, u 18. godini, kršten je i dobio kršćansko ime Stipan. Budući da je zaostroški franjevački samostan pripadao Provinciji Bosne Srebrenе, koja se prostirala od Zaostroga i Makarske preko Bosne i Slavonije do Budima u Mađarskoj i Crnoga

mora u Bugarskoj, mali je Stipan poslan na kušnju u novicijat Našice, gdje je 1701. obukao franjevački habit i uzeo redovničko ime fra Lovro. Na domaćim učilištima naukovao je filozofiju i teologiju, a završni nauk završio je u Italiji. Za svećenika je zaređen 1707. godine. Nakon završenih studija, provincijski sabor u Našicama imenovao ga je 1708. g. profesorom mudroslovija u Makarskoj, a uz to mu je pridodana i služba odgojitelja i profesora sjemeništaraca. Potom je 1715. iz Makarske premješten i imenovan profesorom bogoslovije na Franjevačkom učilištu u Šibeniku. Kao gorljivi propovjednik za oslobođenje od Turaka ovaj brkati fratar (jedan od rijetkih svećenika koji je nosio brkove) sudjelovao je u sinjskim razmiricama, poslije 1715., u svezi s prijenosom Gospine slike iz Tvrđave u crkvu u Varošu, u kojoj se i danas nalazi. Kao vojnički kapelan sudjelovao je i u oslobođenju Imotskoga 1717. godine. S križem u ruci blagoslovio je vojnike, krijepio umiruće svetim sakramentima i pokopavao mrtve. Požeravačkim mirom 1718. g. Turci i Mlečani su podijelili hrvatske zemlje i ljude. I danas je po tom miru

granica između Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Tada je fra Lovre posjetio svoju obitelj u Ljubuškome, u želji da ih pokrsti i skloni u mletačku Dalmaciju. Otac mu je već prije umro, a brat mu je poginuo u tursko-kršćanskim sukobima. Majku nije uspio nagovoriti da podje s njim i umrla je kao Turkinja. Nevjesta i njezina kćer pošli su s njim u Split i nakon pouka primili su sv. krštenje, a nevjesta postala je s. Marija Viktorija u samostanu splitskih klarisa. Za zasluge u ratovima opći providur Alvise Moceningo nagradio ga je s 20 kanapa zemlje u selu Bradariću kod Sinja, dodijelivši ih njegovoj nevjesti i nećakinji, novoobraćenicama, da imaju od čega živjeti. Na molbu glasovitog splitskoga nadbiskupa Stipana Cupillija premješten je iz Šibenika u splitsko nadbiskupsko Sjemenište, gdje je predavao filozofiju i bogoslovље. Nakon profesorske službe u Splitu, kada je Provincija 1724. otvorila školu u Makarskoj, fra Lovre je imenovan profesorom bogoslovija. Tri godine poslije, Šitović se ponovo vraća u Split, gdje je imenovan starješinom franjevačkog samostana Gospe od Zdravlja na Dobromu u Splitu. Posljednja služba pred koncem života, svjedočanstvo je iznimna ugleda koji je fra Lovro uživao među subraćom. Umro 28. veljače 1729. u 47. godini života dok je propovijedao u Šibeniku. Fra Lovro je bio pisac i znanstvenik.

U Veneciji je 1713. tiskao „Gramatica latino-illyrica... iuventuti illyricae studiose accommodata“. Gramatika je kapitalno Šitovićevo djelo. U franjevačkim zavodima nije bilo udžbenika na hrvatskom jeziku i budući da se nastava nije održavala na materinskom jeziku, fra Lovre je uvidio da je latinska gramatika napisana na talijanskom jeziku neprikladna i stoga je pripredio Latinsko-hrvatsku gramatiku. Pisac u naslovu naglašava da je ona namijenjena hrvatskim mladićima koji žele naučiti latinski jezik, a sastavljena je prema gramatici Emanuela Alvareza, portugalskoga isusovca iz XVI. stoljeća, za koju je fra Lovro rekao da je »najbolja, najplemenitija, najkorisnija i najglasnija«. Fra Lovrina „Gramatika“ je poslije njegove smrti doživjela još dva izdanja 1742., 1781. i to oba u Veneciji i za nju se općenito tvrdi da je najuspjelija i najutjecajnija gramatika te vrste od prvočinka do sredine 19. stoljeća. Najvažnije Šitovićevo djelo je „Pisma od pakla, navlastito od paklenoga ognja, tamnosti, i vičnosti“, spjev od 1311 deseteraca, pisan štokavskom ikavicom, složeno u »harvacki jezik i pivanje«. „Pjesma paklu“ pripada angažiranom pučkom poučnom i nabožnom štivu, koje nije zakasnjela srednjovjekovna literatura, nego književni oblik namijenjen aktualnoj društvenoj i vjerskoj zbilji. Barokni čovjek za razliku od renesansnog čovjeka svijet je promatrao kao svijet pokvarenosti i doline suza. U konačnici to je želja da se ljudi ostave zla i da počnu živjeti po vjeri. Preostala djela su mu: „Promišljanja i molitve... čineći put križa“ (Budim, 1734.). Poslije smrti tiskan mu je „List nauka krstjanskoga“ u Mlecima 1752. Fra Lovro je uvijek isticao svoje preobraćenje s islama na katoličanstvo. Iz zapisa fra Josipa Glunčevića saznajemo ne samo da nije tajio nego je bio i ponosan na svoje preobraćenje: »Kad je jednom zanosno propovijedao u splitskoj katedrali, tako je osvojio slušateljstvo da je jedna žena glasno viknula: ‘Blago majci koja te

je rodila!" Kad je fra Lovre to čuo, nije mogao nastaviti propovijedati, nego je počeo pred svim svijetom glasno plakati. A kada se malo smirio, nije nastavio temu propovijedi, nego je rekao ovo: 'Dobri slušaoci moji! Vi ste običajni reći propovjedaocu koji ugodi duši vašoj: Blažena majka koja te rodila, pak čujem da tako i mene pozdravlјate. Ali kolikogod svakoga taki pozdrav raduje i veseli u Gospodinu, toliko kao mač preoštri ranjava dušu moju. Nemojte, preljubljeni moji, nemojte mi taku ranu zadavati, nego recite: Blagoslovjen bio Isus Krist, koji se je udostojao izvesti te iz tmine turkovana (islama) na svjetlost svete katoličanske Crkve. Jer nevoljna mater, koja me je na svijet triješna porodila, ovih je dana umrla kao Turkinja (muslimanka). Nije se htjela obratiti na vjeru Isusovu, sasvim da sam je puno godina svjetovao, molio i zaklinjao. Pa kako joj može biti blago?' Tako neplanirano završi svoju propovijed u suzama i blagoslovi narod, koji njega blagoslivljaše po sto puta.«

Njegov suvremenik i subrat iz makarskoga samostana fra Nikola Gojak zapisao je: "Na svarsi febrara 1729. insigni redovnik o. p. lektur fra Lovro iz Ljubuškoga pri imenom Šitović koi je bio Turčin apak posli toliko redovnik varstan u svaku stvar da mu se nie forsi nikada u ovoj provinciji drugi naša priličan: ovi pode pridikati korizmu u Šibenik i u malo vrimena pođe onde s ovoga svita, kojega žali sva Dalmacija zašto ne ima grada di nie pripovida i dobro činio."

Milan Babić

ZNALA JE ZAŠTO JE ŽIVJELA

Dana 6. kolovoza ove godine preselila se u vječnost draga teta Nikica. Za nju možemo reći ono što je sv. Augustin rekao za svoju majku: *PO ODJEĆI ŽENA, PO VJERI MUŠKARAC, PO SIGURNOSTI STARAC, PO LJUBAVI MAJKA, A PO POBOŽNOSTI KRŠĆANKA.*

Sve je svoje životne patnje snosila ne samo strpljivo nego i vedro i potpuno predano u volju Božju. Njezine muke kao da su neprestano cvale ružama smiješka na njezinim usnama, a i u njezinu srcu. Živjela je za Boga i bližnjega i zato će primiti krunu pravde i živjet će zauvijek, jer pravednici kao ona žive zauvijek, a plaća je njihova u Gospodina. Kao što nije očajavala pri slučajnim nedaćama, isto tako pri životnim uspjesima nikad se nije uzoholila.

Treba li na ovo išta više dodati? Treba... Najdraža naša, legendo svojih Juričića, HVALA TI ZA SVE, ZA NEIZMJERNU LJUBAV PREMA NAMA SVIMA, za svaku milost koju si za nas kod Gospodina isprosila. Dok živimo mi, naša uspomena na tebe je sveta.

Doista ti si znala zašto si živjela.

Lidija Tomaš

POD ČEMPRESOM
(In memoriam Vesna Parun)

*Tamo gdje kroz čemprese
More se plavi
Tamo gdje o hridi
Lome se i bjele vali
Tamo gdje su masline stare
Na otoku malom
Ostavite moje pjesme
Uz moju majku
Posute žalom*

Dominik

Dominik

JURICA MEDIĆ (1953. - 2010.)

Jurica Medić je rođen 01. listopada 1953. u obiteljskoj kući u zaseoku Medići u Brelima. Potječe iz peteročlane katoličke obitelji kao drugo dijete oca Stipe i majke Boženke.

Po završetku školovanja bio je djelatnik u poduzeću «Hoteli Brela». 1985. godine daje otkaz te postaje privatni auto prijevoznik. Kratko vrijeme je bio pripadnik hrvatskog domovinskog rata.

Od 1982. postaje pripadnik Dobrovoljnog vatrogasnog društva u Brelima čiji je bio i zapovjednik od 1998.-2006. Kao vatrogasac je djelovao u brojnim akcijama, te se zalagao za boljšak i napredak Brela.

Od osnutka Republike Hrvatske postaje aktivni član Hrvatske seljačke stranke u Brelima.

Bio je vrstan lovac. Lovom se bavio od svoje osamnaeste godine i bio je predsjednik «Lovačke udruge Brela». Kao lovac se zalagao za uređenje planinarske kuće na Bukovcu što je i uspio ostvariti. Borio se za osamostaljenje «Lovačke udruge Brela» od zajednice s «Lovačkom udrugom Baška Voda».

Jure Medić je bio izuzetan maslinar. Na području maslinarstva je postizao brojne uspjehe, kako za maslinike, tako i za kvalitetu ulja. Jedan je od većih maslinara s područja Makarskog primorja.

Jurica Medić je 1990. god. postao jedan od članova Župnog pastoralnog vijeća u župi Brela. 2009. dobrovoljno daje otkaz i odlazi s mjesta vijećnika. Kao vijećnik je bio aktivan u svim crkvenim djelatnostima. Pomagao je potrebe crkve i radom i materijalno. Kao strastven maslinar, zalagao se za obnovu crkvenih maslinika gdje je čistio masline i sadio nove mладice. Tome svjedoči i slika s kardinalom Franjom Kuharićem povodom 100-te obljetnice posvećenja župne crkve sv. Stjepana kada je simbolično zasađena maslina u dvoru župne kuće. Aktivno je sudjelovao i u obnavljanju crkve sv. Nikole na Biokovu. Posebno je bio privržen uz crkvu sv. Jure gdje je pohađao sate vjeronauka pod mentorstvom don Josipa Bebića.

On je bio osoba kakva se rijetko susreće u životu. Pomažući drugima je pronalazio sreću i zadovoljstvo. Nije trpio nepravdu i nepoštenje! U životu se često susretao s ljudima različitih namjera, a kad bi uvidio da nemaju časne ciljeve, reagirao bi burno i eksplozivno što se više puta u društvu protumačilo na kriv način. Zalagao se za opće dobro svih i nesebično pomagao svakome.

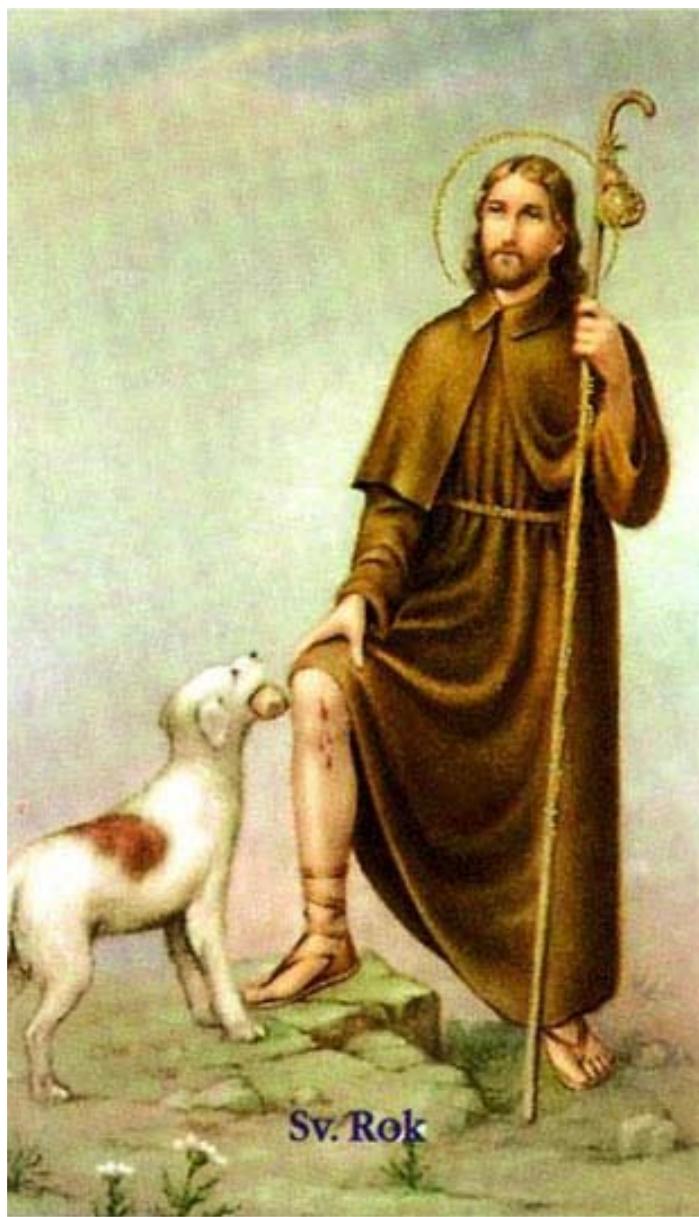
Cijeli svoj život se borio za pravdu i opće dobro svih Breljana. U rujnu 2009. godine mu je dijagnosticiran rak-sarkom (zločudni tumor vezivnog tkiva). Borio se protiv te opake bolesti do posljednjeg daha, ali tu bitku nije dobio. Umro je 21. svibnja 2010. pomiren s Bogom. Sahranjen je u obiteljskoj grobnici na groblju sv. Jurja uz crkvu u kojoj je kršten i gdje je proveo svoje djetinjstvo. Iza sebe je ostavio mnoga dobra djela po kojima će ga ljudi pamtitи zasigurno dugi niz godina!

Nada Marušić

Kamen života 21

BIOGRAFIJE SVETACA

SVETI ROKO

Blagdan svetog Roka slavi se 16. kolovoza. Sveti Roko smatra se zaštitnikom oboljelih od gube, kuge, kolere i ostalih zaraznih bolesti, te zaštitnikom invalida i kirurga.

Roko je rođen 1295. godine u Montpellieru, gradiću u južnoj Francuskoj. Prema najstarijem Rokovu životopisu, njegovi roditelji dulje vremena su bili bez potomaka, a jako su željeli djecu. Molili su i zavjetovali se i Bog im je dao sina, koji će postati slavan svetac.

U dvadesetoj godini života Roko ostaje bez roditelja. Otač mu je bio grof, te je mogao lagodno živjeti, ali je Roko prodao sva svoja dobra, novac podijelio siromasima, te se kao siromašan hodočasnik uputio prema Rimu. Tu ljubav prema Kristu naslijedio je od majke koja je bila uzorita kršćanka. Rokov je kršćanski odgoj bio dubok, nije se

zadovoljavao površnošću, već je velikodušno i nesebično darovao i žrtvovao sve. Na svome hodočašću u Rim, Roko se zaustavio u bolnici u gradiću Acquapendente, gradić u talijanskoj pokrajini Lazio. Tu se Roko posvetio brizi o bolesnicima oboljelim od kuge, a uz Božju pomoć učinio je i nekoliko čudesnih ozdravljenja. Brinuti o bolesnicima oboljelima od kuge značilo je izložiti se stvarnoj opasnosti

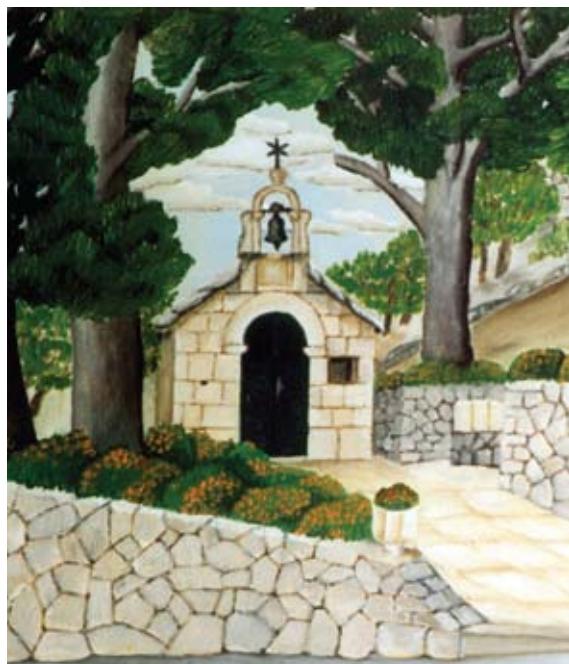
po vlastiti život. Daljnja postaja Rokova hodočašća bila je Cesena, a onda Rim. Ondje se zadržao oko tri godine te se na povratku u domovinu zaustavio u Riminiju, Novari i Piacenzi. Sva su ta mjesta njegova putovanja bila ispunjena djelima ljubavi prema bolesnicima. U Piacenzi se Roko razbolio od kuge. Građani su ga zbog toga prognali iz svog grada i on se osjetio osamljen kao Krist na križu, ali nije očajavao. Sklonio se u jednu šumu i ondje hranio biljem, uzdajući se u Božju providnost. U nekim životopisima spominje se da mu je tada svaki dan dolazio jedan pas noseći mu komad kruha. Ta priča kasnije je bila nadahnućem mnogim umjetnicima.

Talijanski patricij Gottardo Pallastrelli, naišavši na bolesnog Roka u šumi, upustio se s njim u razgovor. Inače nije bio čovjek duboke vjere, ali sveti Roko je na njega učinio izvanredan dojam. On se pod njegovim utjecajem obratio, prihvatio ga i njegovao dok Roko nije ozdravio. Zadobivši zdravlje, Roko se vratio u svoj zavičaj, ali njegovu trpljenju još nije bio kraj. Iscrpljen od teške bolesti, bio je posve izobličen tako da ga nisu mogli prepoznati. Uhvatili su ga kao sumnjivca te ga zatvorili. U zatvoru je proveo pet godina. Tada ga je još jednom pohodila kuga. Svećeniku, koji mu je podijelio svete sakramente, otkrio je tko je. Preminuo je 16. kolovoza 1327. godine.

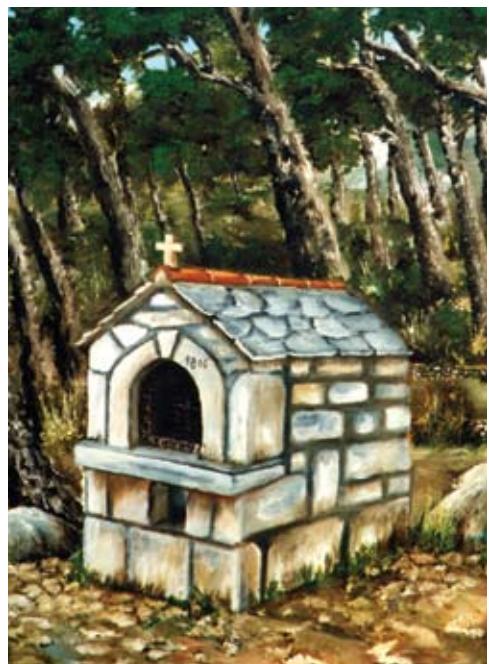
Kada je u 15. stoljeću kuga pokucala na vrata Venecije, utemeljili su bratovštinu sv. Roka odakle se i proširilo štovanje ovog sveca.

Sveti Roko je zaštitnik mnogih mjesta u Hrvatskoj; Bibinje, Virovitica, Stari Grad, Sutivan, Benkovec, Drniš...

Ana Kristić

Kapelica Sv. Roka pored župne crkve u Brelima
(Donje Selo)

Kapelica Sv. Roka u Brelima (Gornji Kričak)

PROSLAV

proslava Gospe od Karmela

proslava Sv. Jurja

VE U ŽUPI

proslava Sv. Stjepana

proslava Gospe od Zdravlja

POVIJEST I BAŠTINA BRELA

CRKVA SV. ILIJE

Crkva sv. Ilije nalazi se na lokalitetu Dugiš u Brelima Gornjim uz samu granicu sa nekadašnjom župom Žeževica, a sadašnjom župom Zadvarje. U katastarskim knjigama uknjižena je kao čestica zgrade br. 360, a dvorište čestica broj 4926 s površinom od 3323 metra kvadratna. Crkvena lađa duga je 6,80 m, a široka 4,80, a svetište 2 m x 3,50 m. Na pročelju crkve se nalazi kamera preslica s jednim zvonom, s primitivnom rozetom. Na oltaru je slika sv. Ilije, koju je naslikao Franjo Anders 1928. god.

Crkva sv. Ilije se prvi put spominje 1735. god., i to u izvještaju makarskog biskupa Stjepana Blaškovića o «pastirskom pohodu». Tu je ujedno naređeno župniku, da je dovrši. U svim dalnjim izvještajima sa “pastirskog pohoda” župni Brela navodi se postojanje crkve svetog Ilije, a u dokumentu iz 1770 kaže za nju, da je sagrađena prije 50 godina «na starim temeljima», stoga se može zaključiti, da se na istom mjestu i prije nalazila crkva.. Iz. Dne 18. srpnja 1773. biskup Blašković je naredio kapelanu don Frani Alaburiću i crkovinarama, da izbace iz te crkve razne stvari, jer je pretvorena u magazin, da bude blagoslovljena i da služi samo za bogoslužje. Danas se crkva nalazi u trošnom stanju.

Vjerničko okupljane na ovom svetom i povijesnom mjestu je na blagdan svetog Ilije Proroka 20.srpnja kada zbog trošnosti crkve, svetu misu imamo u “božoj katedrali” pod stoljetnim hrastovima koji rese i bdiju nad ovim svetim mjestom.

Nada Marušić

POMOĆNIK I REMETA PETORICI BRELJANSKIH ŽUPNIKA

Stipe Tomaš Lalić je od svoje rane mladosti sve do danas bio aktivan pomoćnik petorici bivših breljanskih župnika kao i današnjem don Mati Škaričiću.

Služenje iz ljubavi, obiteljska tradicija i neposredna blizina župne crkve najveći su razlozi njegove dugogodišnje aktivnosti u crkvenom životu Brela.

Ljubav služenja počela je uz oca Ivana s obiteljskim nadimkom Lalić koji je četrdeset godina bio remeta za vrijeme župnika don Ante Soljanića i don Jozu Bebića. Ivan je bio po zanatu stolar pa je osim uobičajenih poslova remete izradio drveni oltar koji se i danas nalazi u crkvi Gospe od Karmela u Solinama. Oltar je izrađen po uzoru na glavni oltar župne crkve od drveta lipe, s jednostavnim alatima koji su bili dostupni u to vrijeme. Po završetku izrade, iz Ivanove radionice starom kočijom oltar je prevezan u Soline.

Stipe Lalić je u svojoj najranijoj mladosti pomagao ocu primjerice za vrijeme blagoslova polja vodeći Don Antu Soljanića na svojoj mazgi po poljskim putovima, zaustavljući se pored drvenih križeva gdje se zajedno sa župljanima koji su se kretali u procesiji zahvaljivalo Bogu, molilo za urod i blagoslivljalo polje.

Za vrijeme don Ante Soljanića u župi se kupio remetluk, obiteljsko davanje za remete. Svaka kuća je godišnje davala četiri bukare vina, a manje obitelji dvije bukare (jedna bukara držala je dvije litre). Vino, prošek i rakija su se najčešće davali u vrijeme jemavne, a u Gornjim Brelima se pretežno davala pšenica, kukuruz, krumpir, suhe višnje i slično. Don Jozo Bebić je uveo i služio nedjeljnu svetu misu u crkvi Gospe od Karmela u Solinama prevozeći se *Tomosovim* mopedom kojeg je dodatno koristio za kućne posjete starijim i nemoćnim župljanima. Ministranti bi iskoristili svaku priliku da mu provozaju motor, na način da su ga jedni zagovarali i zabavljali, a drugi bi se vozali. Na nedjeljnoj misi redovito bi nedostajao jedan ministrant, upravo onaj koji bi po unaprijed dogovorenom redu vožnje vozio moped. Župnik je uvijek znao tko nedostaje, i taj bi ga sutradan na vjeronauku dočekao, za pokoru, klečeći na morskom žalu koji je sam donosio.

Stipe Tomaš služio je don Anti Soljaniću kao ministrant i pomagao ocu u poslovima remete, a službu pomoćnika nastavio za vrijeme don Jozeta Bebića i don Ante Dukića pomažući časnim sestrama.

Dolaskom župnika don Ilije Vuletića koji ga je zamolio da nastavi obavljati poslove remete, Stipe se još aktivnije uključio u službu. Osim redovitog služenja na misi u župnoj crkvi bio je od stalne pomoći novom župniku. Tako je u božićno vrijeme pripremao, postavljao i ukrašavao jelke te pomagao izrađivačima jaslica, a za Uskrs postavljanje Isusova groba kao i dekoracije maslinovih grana. S čuvanima Isusova groba – žudijama svake godine je išao na smotre noseći župni barjak i promičući breljanske Uskrsne običaje. Posao remete kao i ostale poslove Stipe Tomaš – Lalić

nastavio je za vrijeme don Marina Barišića, danas pomaže župniku don Mati Škaričiću, a treći mandat član je Župnog pastoralnog vijeća.

Ivan Tomaš Lalić živio je od 1913. do 1987., a Stipe Tomaš Lalić rođen je 1942. godine. Župnici kojima je Stipe pomagao bili su na službi u Brelima slijedećim redoslijedom: Don Ante Soljanić od 1927. do 1963., Don Josip Bebić od 1963. do 1973., Don Ante Dukić 1973. do 1990., Don Ilija Vuletić od 1990. do 2002., Don Marin Barišić od 2002. do 2009. i don Mate Škaričić od 2009. godine kojem Stipe i danas pomaže.

Viktor Puljak

UPOZNAJMO RELIGIJE SVIJETA

KRŠĆANSTVO

Kršćanstvo je, kako ga vidimo danas, vodeća i najrasprostranjenija monoteistička religija na svijetu. Utemeljitelj kršćanstva je Isus Krist. Za kršćane, on je Sin Božji koji je postao čovjekom da bi svojim životom, smrću i uskrsnućem postao Spasitelj ljudi.

Kršćanstvo je nastalo u Isusovoj domovini Palestini u prvom stoljeću. Njegovi sljedbenici prozvani kršćanima, međusobno su se pomagali i okupljali u male zajednice. Činili su tako Prvu Crkvu i slavili Gospodinovu žrtvu - Euharistiju. U početku se, vjera u Krista, naglo širila po gradovima Rimskog Carstva, a tijekom slijedećih stoljeća po svim kontinentima. Danas u svijetu ima 2,1 milijardi kršćana što čini 33% svjetskog pučanstva.

Kršćanstvo obuhvaća brojne kršćanske crkve, zajednice i sekte. Zajednička im je pisana Božja objava u Svetom pismu, vjera u Isusa Krista Sina Božjega i prihvatanje kršćanskog života u skladu s Evanđeljem. Sam kršćanski nauk može se sažeti u pet

glavnih vjerskih istina:

1. monoteizam (vjera u jednoga Boga, različita od svijeta, čija je objava sadržana u Svetom pismu) i Trojstvo (u Bogu su tri osobe: Otac, Sin i Duh Sveti);
 2. Božje stvaranje i providnost (Bog je sve stvorio, sve uzdržava i svime upravlja);
 3. Božje utjelovljenje i otkupljenje (Sin je Božji postao čovjekom radi njegova spasenja);
4. besmrtnost ljudske duše i uskrsnuće tijela;
 5. posljednje stvari (smrt, sud, raj ili pakao) uvjetovane su milošću Božjom i čovjekovim etičkim ponašanjem.

Pri dalnjem tumačenju tih temeljnih istina, vremenom je došlo do razlika i kršćanstvo je doživjelo razne unutarnje sukobe i sporenja što je izazvalo crkvene raskole, vjerske ratove i podijeljenost na katolicizam, pravoslavlje, protestantizam, nestorjanstvo i monofizitstvo.

Ali, kada govorimo i čujemo za katolike, protestante, pravoslavce, nestorijance, monofizite ili aglikance, uvijek trebamo imati na umu da su svi oni – kršćani (Kristovi).

Što je kršćanstvo ili tko su kršćani? – pitanje je na koje bi dobili različite odgovore i od samih kršćana.

Biti kršćanin ne znači samo vjerovati u Boga, jer ako malo bolje pogledamo svaka nama poznata religija vjeruje u Boga ili neka božanska bića. Biti kršćanin znači živjeti i biti Kristov. Znači vjerovati u Boga i čovjeka.

Primjer i odgovor na to pitanje nam daje blagopokojni papa Ivan Pavao II. kada kaže da naša Crkva „vjeruje u čovjeka“. Sve su vjere vjere u Boga, ali kršćanstvo je osim toga „vjera u čovjeka“. Bolje rečeno: kršćanstvo je Božja vjera u čovjeka koju Bog potvrđuje od stvaranja do otkupljenja čovjeka na križu ljubavi.

(detaljnije u sljedećem broju)

Viktor Bušić

PRIČE BAKE NEDE

Baka Neda nam donosi pričicu iz svog djetinjstva, a to je vremenski prije 70-ak godina. Obratimo li pozornost na poslove koji su se tada obavljali, na predmete iz svakodnevnog života, te ponašanje raznovrsnih morskih životinja, lako ćemo predočiti ogroman civilizacijski napredak kojim svjedoči baka Neda, a isto tako i ugroženost prirode od tog istog napretka u širem globalnom smislu, a kojem danas svjedočimo svi mi.

.....Još nešto iz mog djetinjstva. Hvala Bogu da me pamćenje dobro služi da se mogu sitići tog lipog razdoblja mog života. Škola me nije puno mučila pa sam imala više slobode .S ostalom dicom iz sela dane smo provodili na moru, ali smo uvik neki zadatak koji smo tribali napraviti za naše roditelje kao, kao na primjer prat robu od vune; guče, sukance rado izvršavali... U blizini se nalazio bunar s vodom kojeg je napravio naš susjed da možemo robu ražentavat i tu sušit.

Robu smo prali na kamenjima pored mora ili na Crnom kuku i nije nam bilo teško, jer smo se svi zajedno družili i smijali. Jedino su nam probleme pričinjavali morski rakovi koji su se skrivali pod morskim stinama, a poneki bi izviro vani iz rupe da nas prestaši. Onda nismo marili za robu, ispustili bi je iz ruku i čekali da opasnost prođe. Osim raka znali smo često dok smo tako prali robu uhvatiti hobotnicu koje nas nije bilo strah. Ona je dolazila na športku vodu i brzo bi je uhvatili, bacili na žalo i onda bi je ponosno odnili kući jer smo znali da će nas roditelji pohvaliti. Uslijedio je događaj s mora koji nikad neću zaboravit.

Mi dica smo se igrali na žalu kraj Crnog kuka, a malo dalje od nas ribari iz Piska čuvali su tunje koje su uhvatili sa svog broda leuta. Začula se vika, brzo smo dotrčali da vidimo sto se zbiva. Ugledali smo krvavo more. Kažu, doša je morski pas u sami kraj i uhvatio ribara za nogu .Upomoć su mu pritekli preostali ribari lupajući veslima po psini dok ga nisu svladali. Ribari su ga izvukli na žalo, tu veliku neman i hvala Bogu da se dobro završilo. Ranjeni ribar odvezen je leutom u doktora, a morski pas završio je u Splitu ,u muzeju.

pripremila: Andrea Ursić

U DOLINI KRALJEVA

Jutros rano, u lipo ranozimsko praskozorje, taman kad se čulo zvono Zdrave Marije sa kampanela, čujen vanka isprid kuće kako piva mala banušica. Je to lipo, cvrkut prirode još je tu. Došla mi je opet pod ponistru. Evala jon, onako sićušna, nježna, mala, podsjeti me da Vam napišen ove retke.

Ovi sunčani zimski dani su ka stvoreni za prošetat prirodnin lipotama našega maloga mista. No želja mi je uvik otkrivati nešto novo, pa ovaj put se uputin u jednu od lipših i po meni misterioznijih dolina Brela, a ja je nazva "Dolina kraljeva".

Jednon davno mi je fra Karlo Jurišić dao neke natpise, što ih je on otkriva pa i' prevodio na rvatski jezik, sa pragova na starin kućama i stinama iz Brela. A mene je uvik kopkala ta istraživačka znatiželja naći neke ostavštine brejanskih predaka. A di bi ih moga naći ako ne u Dolini kraljeva. Svi ćeete se pitati, ma di je ta dolina? Polako, sve ēu van ispričat. Uputio san se deštežo, prvo Vrancuskon ceston uzbrdo, pentrajuć se i promatrajuć specifične zidove kako su precizni u škarpi, pa kako su uvlačeni na određenin visinama radi stabilnosti, ali sve to nepogrešivo, nigdi cesta nije utekla ni za cenat, svugdi je široka šest metara točno, osin u okukama di je puno šira. Tražio san di su vrtili trapnjima za mine. Ti tragova san pronalazio na nekoliko mista, zamišljajući kako su teškin macama od dvanest kila, a neki mi kažu da su bile i teže, čak 17 i 18 kila, vrtili kamenje i minavali praoom, tj. baruton. Majko, kako je bilo onomu šta je drža i vrtio trapanj, a još kad bi ovi šta je tuka falio pa po ruci, možete zamislit. Dok to tražim, gledam i uživam u lipoti građevine ove ceste šta me podsjeća na dolinu Thebe iz Egipta. Stalno njušin i gledan onako logično di bi ja zapisa kakvi zapis da san u to vrime tu radio. Ovaj spomenuti barut za vrime gradnje ceste čuvali su inžinjeri u kući pokonje Šuke Vinkove, di su navodno spavalici, a tu kuću su oni arhitektonski ižnjiali i ona zaista ima svoju lipotu.

Iden daje visje prema kraju i razmišljan kakav je cesta tribala imat svoj nastavak, u to nanjušin jednu oveću stinu malo daje puta već obraslu i prekrivenu debelim slojem lažine, te maknen rukom nataloženi sloj matrijala. Gle evo čuda, sada mogu zamisliti kakav je tek osjećaj bio kad su otkrili Tuthankamonovu grobnicu. Pod

Slimenu, Zvizdi, Subotišću, sv. Nikoli, Štrbinu, Bukovcu i Šestanovcu, di je Napoleon 1797. napravio konjušnicu i vježbalište.

Na proplanku Borovac di je nekad bio križ na vrvoku jednoga kamena još stoje ostaci starog, vjerojatno ilirskog grobja, no nažalost skroz razvrnutog. Iz grobova vire kosti stari naši predaka Dinarida, grobne ploče odbačene niz pole u provaliju, šjuci strše ko morbidni dokaz jednog nekontroliranog vrimena nedavne prošlosti. Užas i strava istine, dolina kraljeva prepuštena sama sebi razvrnuta rukom zlih. Na ovoj uzvisini vas uvati stra i jeza, što od mrtvi koji vire iz grobova, što od mrtvog huka planinske tištine. Tu imate osjećaj da će vas svaki čas napast vuk ili medvid, a nemate se di sakrit. Naježin se i bižin daje kroz “Dolinu Thebe”.

Sunce se već spušća, zimski je dan, koji kratko traje. Šiban priko svetoga Kaje kroz Vinčinu, u drugu oazu misterije. U daljinu se vidi spila Banovac, di su spavalni naši u Drugom svjetskom ratu.

O Vinčini neću sad spominjati sve spoznaje, jer želim što prije u dolinu “brejanske Gize”, ubrzo će sutan. Žurin se doli strmo u preostali dio “doline kraljeva”. Evo me na domak nje, s visine vidin stado veliki kameni gomila, nešto neshvatljivo, koliki opseg judskog rada.

Gomile, badnji, piramide, složene jedna za drugon čitavon dolinon. Nisan brojao, ali ima ih možda više od dvadesetak građevina. Divno i zaprepašćujuće, koliki rad našega čovika. Zamišljan ih očišćene od brstina i rašejaka i preglednije pa da još uz svaku стоји natpis; gomila Veliki Šošića, Žamića, Mali

Šošića, Vilovića ili Ivandića, ne znan ni ja čije su sve, samo znan da bi bila velika

rukom na ravnoj površini osjetim neku gravuru, lipo izmeten, pripšen i ponovo pokrijen lažinom da ga vrime ne ruvinjaje, sritan i sjetan u mislima na jude što tu provedoše gorak život odoh dalje kroz dolinu kraljeva. Po mom mišljenju cesta bi išla još par serpentina naviše i to prema divnoj dolini i proplanku s kojeg se širi pogled tamo prema svetom Kaji, i na udolinu zabrdon, di bi se cesta povezivala prema

šteta to oskvrnit, kao dokaz jednog vrimena. Bog će ih sigurno nagraditi za ova velika dila da bi iz škrte zemje izvukli kapju vina.

Ajme skoro će mrak kad nu gle, pored mene u lozini šta mislite ko? Nećete virovat, mali trtak, zaprdeja trr trr trr po lozini koda me želi pozdraviti i skreniti pažnju na sebe da je još tu. I neka je vala Bogu. Bio san tako sritan šta san ga vidio. Kažite dici šta je trtak jer ja ga nisan video već Bog zna koliko godina. Ajme kako mi je drago šta ovde ima još prirodnog života. A prije se pričalo da će bit velika zima, snig i led kad se spusti trtak u naše krajeve. Pa eto vidić ćemo kako će bit...

Nu nisan učinio niti pedeset metara kad, Bože mili, upadoh u gnjizdo divji gudana u smričima, majko mojaasta skikatanja i nji i mene. Luda guda krmača trče oko mene ili za mnon, ne znan ni ja više ništa. Ajme di ču sad, eto đavle nisan više zna di je međa di je panj, svaki mi je korak bio od dese' metara. Prije san pritrča Buzovac i Provaliju i doša kući nego si reka "imeisusovo". K vragu i gudani i izlet, dobro nisan slomio sve noge, ovo me podsjetilo na prokletstvo faraona. Bog zna kad ču opet tamo.

Uša san u kuću ni živ ni mrtav, prigledajen ogrebane noge i mislin se di san moga izgubit guzicu. Polako ložin vatru i ipak sritan poslin svega čekan ponoćku i porođenje Maloga Isusa.

Zato neka Bog da da bude bili Božić sa obiteljskin blagoslovon, svima Vama lip i barićetan!

Ajde živili mi!

Nediljko Tomaš - *Dominik*

HODOČAŠĆA I POSJETI

VENEZUELA

Kako su neki prije mene u župnom listu objavili kratki opis svojih putovanja, i ja kao Vaš župnik, u nadi da će me još više njih naslijedovati, dajem svoj prilog ovom broju opisujući svoje putovanje u Venezuelu.

Ova zemlja na sjeveru južnoameričkog kontinenta dobila je ime po Gradu Veneciji. Naime, Americo Vespucci, talijanski moreplovac u službi španjolskog kralja, posjetivši obale ove zemlje i vidjevši kako domoroci žive u nastambama uz riječne kanale, pomislio je na grad u Italiji gdje se slično živi i nazvao novu zemlju: "Mala Venecija", Venezuela. Poslije su se naselili u te predjele španjolski doseljenici, ali ne odmah jer su im druge osvojene zemlje bile primamljivije zbog prirodnih bogatstava koje su iskorištavali. Napokon su Španjolci i Venezuelu podredili svojoj vlasti i upravi. Međutim, organizirali su je drugačije nego ostale svoje posjede u Americi koji su bili podkraljevstva, na čelu s podkraljem koji je vladao imenovanjem španjolskog kralja, već je ova zemlja bila jedina u Americi koja je imala organizaciju "generalne kapetanije". Bila je neka vrsta španjolske "vojne krajine" u Americi. Trebala je poslužiti Španjolcima da svojom vojskom uguši pobunu bilo kojeg podkralja ili potlačenog naroda u Americi. Za tu je ulogu bila pogodna jer su tu Španjolci naselili najodanije svoje pristaše, a domorotci su bili malobrojni jer ih je veliki broj izumro uslijed raznih zaraza koje su stigle iz Europe. Za rad na bogatim plantažama koje su Španjolci osnovali dovedeni su mnogi robovi iz Afrike. Ironijom povijesti upravo su španjolski časnici iz Venezuele poveli borbu za neovisnost od španjolske vlasti, i upravo su oni, koji su trebali čuvati španjolsku vlast u Americi tu vlast okončali. Iza svega toga je ipak ostala vrlo izražena sklonost vojnoj službi, u ovoj latinoameričkoj zemlji, koja uz to posjeduje velika prirodna bogatstva: naftu, hidroenergiju, zlato, željezo itd. Zbog svega toga SAD je imao u Venezueli glavnog saveznika koji je podupirao interes SAD-a

u Južnoj Americi. Tako je bilo sve do prije nešto više od desetak godina kad je ova zemlja postala glavni pokretač nezadovoljstva i otpora utjecaju koji SAD ima u latinskoj Americi. Na neki način se povijest našalila s SAD-om slično kao sa Španjolskom oko dva stoljeća ranije. Opet su akteri pobune i preokreta bili vojni

časnici, koji su prije toga bili dobro financirani i naoružavani kako bi branili interes onih protiv kojih su se poslije okrenuli.

Moj posjet Venezuela je imao obiteljski karakter. Bio sam gost kolege svećenika don Leonarda koji je rodom iz Venezuele a studirao je sa mnom u Rimu gdje smo se upoznali i sprijateljili. On je već bio kod mene u Hrvatskoj i svakako je želio da posjetim njegovu obitelj i domovinu. Tako da sam u Venezuela odsjeo kod njegovog brata u Maracay-u, rodice u Victoriji, rođaka u Tucacasu na Karipskom moru, i kod kolege iz bogoslovije na župi u Caracasu.

Vidio sam i upoznao središnji i najgušće naseljeni dio Venezuele. Nisam uspio posjetiti najviši slap na svijetu na Auyan Tepuyu, niti vidjeti snježne Ande, niti upoznati moć velike rijeke Orinoco.

Moj domaćin don Leonardo je osebujna ličnost što se tiče porijekla. Pokojni otac Armando mu je iz bogate španjolske obitelji od koje je naslijedio mentalitet, ali ne i novac, bio je veliki zaljubljenik u koridu te je imao restoran uz koridu koji je propao jer je previše novca trošio na čašćenje toreadora. Najbolji mu je prijatelj i krsni kum njegovom najstarijem djetetu: Leonardu bio gospodin Simon Antić, koji je također bio uvjeren da je španjolskog podrijetla i bio veliki ljubitelj koride. Majka don Leonardova se zove Vera i rođena je u Nišu. Otac joj je ruski emigrant i kozak, koji se u ratu pridružio njemačkoj vojsci te je iz Rusije pisao ženi Desanki da bježi. Što je ona učinila te je iz Austrije, nakon što joj je sin dok je bježala poginuo u bombardiranju, a kćer umrla od iscrpljenosti i bolesti, sa dvije preživjele kćeri otišla u Venezuela. Moj je kolega kršten u katoličkoj Crkvi, ali je čitavo djetinjstvo išao u pravoslavnu gdje je bio ministirao. Poslije je trenirao plivanje i pohađao akademiju vojnog zrakoplovstva te je u vojnoj službi osjetio Božji poziv te postao katolički svećenik.

Skupa s njim sam upoznao neke od ljepota Venezuele, koje mi je on opisao

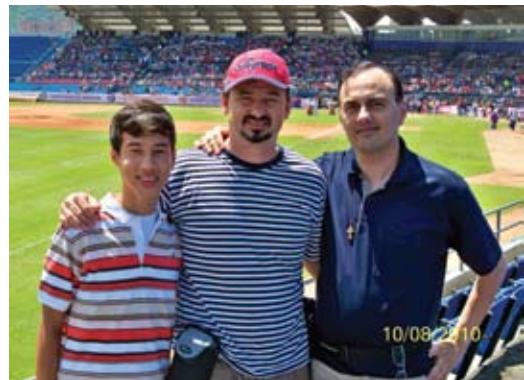
s puno domoljubnog i ponešto militarističkog žara koji su u njemu razvio tijekom formacije. Primjetio sam da sustav obrazovanja u Venezueli dosta stavlja naglasak na povijest, naročito onu iz vremena borbe za nezavisnost od prije 200 godina, i to ne samo u vojnim školama nego općenito. Posebno me se dojmio posjet koloniji Tovar, naselju Nijemaca koji su se prije više od 160 godina organizirano naselili u visokim planinama iznad Caracasa i sačuvali bavarski način života sve do sada. Zanimljivo je bilo posjetiti i Choroni, odakle je venezuelanska prva blaženica, a do kojeg se stiže opasnom i vijugavom cestom preko planine. Ipak kad se prevali taj put nagrada je velika jer se može upoznati mali gradić, pomalo zamrznut u vremenu zbog prometne izolacije, ali s prelijepim starim kućama uz rječicu i Karipsko more. Zatim tu su još koraljni otoci i mangrove šume u nacionalnom parku Morocoy, do kojih se stiže barkom iz Chichiriviche (čitaj: čićiriviće). Vidio sam i lijepih crkava, većinom iz 20. stoljeća i poneku staru s početka 18. stoljeća. Te sam primjetio kako stanovništvo slabije nego u Hrvatskoj pohađa crkve, premda je katolička vjera prisutnija na ulici na pomalo površan način da mnogi svoje autobuse ili radnje ukrašavaju svojevrsnim grbovima sa kojih se može pročitati geslo poput: "Gospa Karmelska" ili "Krv Kristova pobjeđuje".

U obiteljima koje sam posjetio primjetio sam da su djeca poslušnija roditeljima nego je to prosječno u Hrvatskoj.

Naišavši na hotel u Maracay-u koji nosi naziv "Hotel ejecutivo Croacia" susreo sam njegovog vlasnika po imenu Ante Perica, rodom iz Zadra ali od obitelji porijeklom iz Makarske. Ovaj vitalni osamdesetsedmogodišnjak mi je uz bogati ručak rado povjerio neka iskustva svoga uzbudljivog života od Zadra preko traumatičnog vojnog roka u Nišu za vrijeme Tršćanske krize pa preko Italije sve do Venezuele.

Pored svih lijepih iskustava i dojmova, čovjek posjetivši neku stranu zemlju opazi i loše realnosti, ono što je ružnije nego kod kuće. To je u Venezueli prevencija kriminala. Kažem prevencija jer nisam vidio ništa od stvarnog kriminala o kom se mnogo priča, možda zato što su me moji domaćini zaista dobro čuvali, ali sam video kuće opkoljene bodljikavom žicom i vojske po ulicama kao u nekoj ratnoj zoni.

Jednostavan je i očit razlog ove društvene napetosti među građanima Venezuela: zemlja posjeduje velika bogatstva od kojih su neki prigrabili mnogo i želete još, a drugi ništa i onemogućavani su da to stanje mijenjaju. Neke stvari se mijenjaju

na bolje od dolaska na vlast Hugo Chaveza, sadašnjeg predsjednika. Na primjer: promijenila se stvarnost da studirati bude povlastica rijetkih i privilegiranih, te je

država omogućila puno veći pristup školstvu za siromašnije studente. Neki to kritiziraju kao "kupovanje socijalnog mira petro-dolarima" i nazivaju to "skretanjem u komunizam". Slušajući sva ta politička natezanja i promatraljući realnost života stekao sam dojam da je taj Hugo tete iz vrtača u odnosu na komunističke diktatore koje smo mi upoznali. Jer mnogi voze skupe strane automobile, trgovački centri su prepuni, svi nesmetano koriste svoje privatno vlasništvo. Osim poneke crvene zvijezde petokrake ne plakatima nema mnogo komunizma za primijetiti.

U konačnici moglo bi se reći kako pripadnici srednje klase imaju čak malo bolji standard nego mi ovdje u Hrvatskoj. Istina plača im je manja od naše, ali za 50 litara benzina u svoga terenca trebaju dati vrijednost od 6 KN a mjesечно platiti računa za struju 80 KN, premda im klima stalno radi.

Dok sam boravio u ovoj zemlji nisam imao ni najmanju tegobu zbog tropске klime ili hrane, sve mi je toliko prijalo da mi se je bilo nekako teško vratiti nazad u Brela svojim obavezama i svakodnevnim dužnostima. Tko zna, možda mi se još jednom ukaže prilika posjetiti ovu dragu zemlju.

don Mate Škaričić

LJETOPIS ŽUPE BRELA

U nastojanjima da ovaj list dobije što raznovrsniji i bogatiji sadržaj, don Mate Škaričić stavio je uredničkom vijeću na raspolaganje *Ljetopis župe Brela* koji su župnici godinama vodili kao izvor iz kojega bi se moglo izabrati pojedine zanimljivosti, te ih aktualizirati i oživjeti pred očima čitatelja, navlastito mlađih.

Prijedlog je prihvaćen i rezultat te odluke je već u ovom broju pred vama. To su zapisi Alberta Fortisa s putovanja po Dalmaciji i našoj obali Jadrana.

Netko će se zapitati što ima Fortis s Ljetopisima župe Brela. Fortis je svoja istraživanja o našem zavičaju, opise i zapažanja bilježio godine 1774., dakle, prije punih 236 godina, što je od neprocjenjive vrijednosti i značaja za svakoga koji se s povijesnog aspekta zanima za neki kraj, društvo i ljudi koji su ga u to vrijeme nastanjivali: čime su se bavili, koje su i kakve poslove i kako obavljali, kako su živjeli i umirali. A interes za prošlost je kao neugasiv oganj. On oslikava čovječju borbu za preživljavanje, prema onoj iskonskoj: *Napučite zemlju i sebi je podložite.* Usporedba povijesnoga stanja s današnjim ukazuje nam na ono što nazivamo prosperitetom, napretkom prije svega materijalnoga života.

To nas može zanimati sa stajališta jednoga mjesta, ali može i sa mnogo šireg područja. U našem slučaju se radi o Dalmaciji, značajnoj hrvatskoj pokrajini koja je, u vremenu koje ovdje oživljavamo, prolazila možda najteže dane svoje povijesti. S jedne strane bila je pod okupacijom Venecije koja na njezinu napretku nije gotovo ništa učinila, a istini za volju, teško je i bilo nešto učiniti, s obzirom na političke okolnosti. Dalmacija je bila periferna zemlja prema turskome carstvu, koje je negdje dopiralo i do mora, pa je tako i Makarska bila stanovito vrijeme pod turskom okupacijom, a da ne govorimo o Zadvarju, Vrgorcu i drugim mjestima unutrašnjosti. Zapravo, jedan sređen i organiziran život odvijao se samo u utvrđenim obalnim gradovima u koja Turci nisu nikada prodrli (Zadar, Trogir, Split, Dubrovnik). Takvu Dalmaciju obišao je obrazovan i znatiželjan čovjek kakav je bio Fortis i približio je kulturnoj Europi čiji je dio, zapravo, od davnina i bila.

Fortisova knjiga sve do danas nije izgubila ništa od svoje vrijednosti, i u svakoj je studiji o Dalmaciji ostala nezaobilazan vodič i bogat izvor znanja i informacija.

Zanimljivo je da se među Ljetopisima župe Brela našao i jedan list, koji očito ne spada tamo, s izvodima iz Fortisove knjige *Viaggio in Dalmazia* tiskanoj na talijanskom jeziku 1774. godine. Ti su izvodi bili uključeni u knjigu V. I M. Mimica: *Knjiga općena.* Talijanske tekstove preveo je na hrvatski Branko Polić.

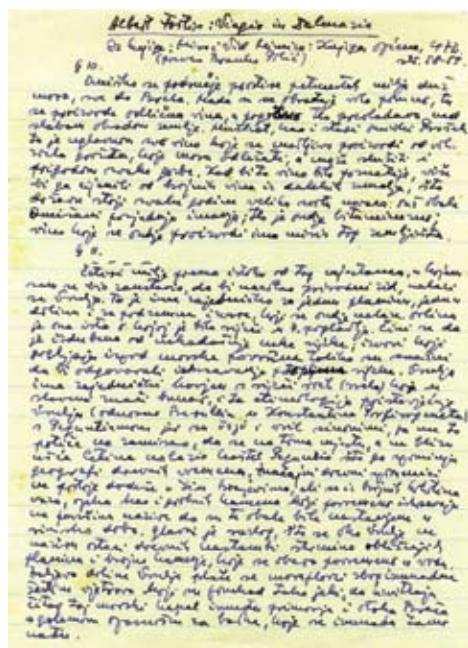
Obzirom na sadržaj citiranih dijelova može se, s velikom vjerojatnošću, pretpostaviti

da su autori bili potaknuti i ponosni vrlo pohvalnim Fortisovim riječima o omiškim vinima.

Evo toga teksta onako kako je rukom napisan, a podijeljen je u dva paragrafa, umjesto kojih ćemo upotrijebiti rimske I i rimske II.

- I. *Omiško se područje prostire petnaestak milja duž mora, sve do Brela. Mada se ne obraduje vrlo pomno, tu se proizvode odlična vina, a pogodno tlo prevladava nad slabom obradom zemlje. Muškat, kao i atsri omiški Prošek, to je uglavnom svo vino koje se marljivo proizvodi od vrlo zrela grožđa, koje mora odležati, a može služiti i prigodom svake gozbe. Kad bi to vino bilo poznatije, više bi ga cijenili od brojnih vina iz dalekih zemalja, što državu stoji svake godine veliku svetu novaca. Duž obale Omišani posjeduju imanja. Tlo je ondje bituminozno i vino koje se ondje proizvodi ima miris tog zemljista.*
- II. *Cetiri milje prema istoku od tog mjestanca, u kojem sam se bio zaustavio da bi nacrtao prirodni zid, nalazi se Vrulja. To je ime zajedničko za jednu planinu, jednu dolinu i za podzemne izvore koji se ondje nalaze. Dolina je ina ista o kojoj je bilo riječi u 7. poglavljju. Čini se da je izdubena od nekadašnje neke rijeke. Izvori koji grgljaju ispod morske površine toliko su snažni da bi odgovarali iskršavanju potopljene rijeke. Vrulja ima zajednički korijen s riječi vret (vrelo), koje u Slavena znači bunar, i ta etimologija poistovjećuje Vrulju (odnosno Berulliu kod Konstantina Porfirogeneta) s Peguntiumom, jer su pegy i vril sinonimi, pa me to potiče na zamisao da se na tome mjestu, a ne blizu ušća Cetine, nalaziokastel Peguncio što ga spominju geografi drevnih vremena. Značajni drevni spomenici ne postoje doduše u tim krajevima, ali se iz brojnih krhotina*

vaza, opeka, kao i grobnih kamena koji povremeno iskršavaju na površinu, nazire da su te obale bile nastanjene u rimske doba. Glavni je razlog, što se oko Vrulje ne naziru ostaci drevnih nastambi strmina obližnjih planina i brojno kamenje, koje se obara povremeno u vodu. Zaljeva doline Vrulje plaše se moreplovci zbog iznenadne žestine vjetrova koji su ponekad tako jaki da uzbiljaju čitav taj morski kanal između primorja i otoka Brača s golemom opasnošću za barke koje se iznenada tamo nađu.

Godine 1984. izdao je GLOBUS iz Zagreba hrvatski prijevod Fortisova djela *Viaggio in Dalmazia* iz 1774., pa bi bilo dobro iskoristiti dijelove knjige koji se odnose na naš zavičaj.

U cijeloj knjizi ime Brela se spominje dva puta: jednom kao mjesto do kojega se proteže omiško područje, a drugi put kao mjesto od kojega počinje makarsko Primorje. Inače Fortis ne bi imao interesa da uopće spomene postojanje Brela, toliko je to bilo maleno i nezanimljivo mjesto. Međutim, Vrulja ga je impresionirala. Prema Makarskoj putovao je na konju u društvu svog bliskog prijatelja Julija Bajamontija, poznatog skladatelja iz Splita.

Zanimljiva je sigurnost kojom iznosi svoje mišljenje da u Vrulji treba tražiti Porfirogenetovu Beruliju, pa čak i Peguntium o kojem se govori u spisima starih pisaca.

Brela on naziva malim seocetom koje se diže na jednoj uzvisini uz morsku obalu, iz čega se dade zaključiti da je on registrirao samo tzv. Donje selo jer je тамо uočio crkvu i groblje s nekoliko kućica. Ništa drugo od Brela on nije zapazio. Međutim, o naseljima istočno od Makarske govori više jer u svakome od njih nalazi nešto što smatra vrijednim opisati ili barem spomenuti.

Najviše, dakako, piše o Makarskoj, a zatim o Tučepima gdje je bio gost Klementa Grubišića, plemenitaša i vlasnika dvorca (Kaštelet) kao i bogatih vinograda i maslinika koje je na uzoran način njegovao. Tako Fortis spominje da je Grubišić nabavio brdski plug na četiri kotača sa zapregom od četiri vola, dok za Primorce kaže da su *navikli čeprkati po zemlji vrlo laganim ralom što nema kotača, a vuku ga dvije male životinje*. To je inače opća zamjerka obradi zemlje, tj. Vrlo plitkom oranju.

Način uzgoja kultura zaista je nevjerojatan. Kako Fortis opisuje: *na istom malenom imanju (čestici zemlje O.Ž.) nalaze se pomiješane masline, smokve i bajami usred loza, a one se sade na međusobnoj udaljenosti od dvije stope (jedna rimska stopa = 0.295 m) i puštaju se da izdanke puštaju po zemlji. Godišnji prinos vinograda*

ne donosi ni četiri posto prosječne zarade, ako se računaju troškovi što ih oni zahtijevaju. Loza traje najviše trideset godina, ali množina tolikih stabala što sišu isto zemljište vrlo brzo otkriva njihovu starost, tim prije što u tom kraju nema gnojiva zbog barbarског običaja da se životinje puštaju tumarati i noću, a i zbog vrlo malo krme.

Kada skončaju loze na nekom imanju, nema koristi saditi ih u sjeni, a s druge strane korist ne dopušta da se iskorijene voćke. U takvu slučaju Primorci se odlučuju zasijati te zemlje pa troše znoj i vrijeme u nerazmjeru s ljetinom, jer njihova rala,

prilagođena malenoj pasmini volova, plitko prodiru u polje. Ovi poljoprivredni nedostatci odgovaraju više-manje cijeloj pokrajini pa uslijed njih narod, pošto se dobro nauči, biva primoran živjeti nekoliko mjeseci o divljem korijenju, jer nema nikakve hrane.

Osim Brela spominje Fortis i Bast čije pučanstvo koristi vodu na izvoru blizu mora koji su nazvali Baškavoda, oko kojega se nalazi malena skupina priobalnih kuća. To je bio začetak Baške Vode koja se razvila u značajno lokalno središte, zahvalivši jednome izvoru, zadržavši i njegovo ime.

Bilo bi dobro da u današnjoj Baškoj Vodi postoji kakav spomenik na Fortisa koji je, u određenom smislu, bio kum pri njezinu rođenju. Makarani su mu, primjerice, dali čitavu jednu ulicu.

Nakon Fortisovih kritičkih opaski o načinu gospodarenja primoraca, treba postaviti i ozbiljnu zamjerku Fortisovo obaviještenosti o zemljama koje su bile dio Prejasne Republike (Venecije) čiji je podanik bio. Brela su bila razvijeno mjesto, u svoje vrijeme gotovo uz bok talijanskim provincijama. Očiti je dokaz staro groblje (staro šimitorje) sa svojim prvaklansko izgrađenim grobnim pločama i reljefima na njima. Ti su reljefi označavali čime se pokojnik u životu bavio (brodovi za pomorce i prekomorske trgovce, štit i mač za ratnike i sl.) iz čega se može zaključiti da je u mjestu postojao jedan imućan sloj.

Taj postupni razvitak naglo je prekinut najezdom Turaka koji su prodirali i prema moru. Tako je započeo obrambeni rat u kojem su bila uspješna samo ona mjesta koja su imala čvrste zidine iza kojih su organizirali učinkovitu obranu. Sela su, međutim, bila prepuštena osvajačima na milost i nemilost. U takvim uvjetima sela se nisu mogla razvijati, nego čak ni preživljavati, tako da im je jedini izlaz bio iseljavanje. Sva je sreća da imamo tako razvijenu obalu, s toliko otoka na koje se narod mogao naseliti. Inače bismo danas živjeli u austrijskom i mađarskom Burgenlandu (Gradisće) ili u Italiji.

Don Josip Bebić u svojoj knjizi *Brela* (izd. Crkva u svijetu, Split, 1985.) na str. 32 – 37 navodi gotovo osamdesetak prezimena ljudi koji su nekada stanovali u Brelima. Danas tih prezimena više nema, ali se mogu naći na Braču (Šerke, Buzovčići, Baturići, ...).

Kako je čitavo, relativno veliko područje opustjelo, čim više Turci nisu držali pod okupacijom Makarsko primorje, Venecija je poduzela mjere da iz unutrašnjosti privuče tamošnje stanovništvo koje je trpjelo pod turskim gospodstvom, nudeći im zemlje koliko mogu obrađivati i plaćanje na ime poreza samo desetinu prihoda. I ljudi su počeli dolaziti. Kao spomen na ta vremena još i danas stoji u Solinama Oratorij koji su izgradili svećenici reda sv. Filipa Nerija, tzv. filipini, na poticaj makarskog biskupa blage uspomene Nikole Bjankovića. Tamo su svoje utočište nalazili mladići koji su preko Biokova bježali ispod turske vlasti. Dosedjenici iz unutrašnjosti došli su u posve drugačiji kraj od onoga u kojem su ranije živjeli: drugačiji klimatski uvjeti, drugačija kvaliteta zemlje i drugačije kulture koje je trebalo gojiti. Osim toga oni su donijeli i svoje navike, običaje i načine obrade zemlje. A kraj svega toga živjeli su pod vlašću koja je prije svega poznavala silu. A trebalo je živjeti i ljudi su se snalazili kako su najbolje znali.

Kad Fortis kaže da po barbarskome običaju puštaju stoku da po planinama, trebao je znati da je to tipičan primjer prilagođavanja okolnostima. Turci su za skupljanje poreza (harača) imali posebne ljude – haračlige. Oni su iznenada upadali u sela, otimali stoku i tjerali je do prvog pazara za prodaju. I to je bio porez, jer drugo što nisu mogli uzeti. Međutim, ljudi su se jadu dosjetili. Staje su bile prazne, a stoka je slobodno lutala po brdima i šumama. I kada su haračlige pitali za stoku, ljudi su im pokazivali na planinu, što je značilo: *Idite i tražite!*

Na žalost taj običaj su doseljenici još dugo zadržali, navlastito radi toga što su Turci još uvijek bili u blizini, a država nije organizirala obranu granica. Ona je to

očekivala od doseđenika.

Rala koja su došljaci sobom donijeli kao i pasminu male stoke krupnog zuba zadovoljavali su na zemljištu koji su u starim naseobinama obrađivali, ali nisu na strmim terenima i kvaliteti zemlje koju su naselili.

Zanimljivo je kako se povijest ponavljala. Tijekom Domovinskog rata jedan dio pučanstva središnje Bosne emigrirao je u zapadnu Hercegovinu i тамо se naselio. Sudbina jednaka sudbini naših predaka. I oni su došli u sasvim drugi kraj gdje prevladavaju vinogradi i druge mediteranske kulture, a napustili svoja krumpirišta, šljivike i žitarice. Međutim, ipak su u znatno boljoj poziciji nego naši preci: nema rata, kraj je nastanjen istim narodom, agronomi ih obilaze i podučavaju, u Metković idu za nabavu sadnica, tako da će za dvadesetak godina svladati i naučiti ono što je našim trebalo i stotinjak godina rada i truda. Više gladni nego siti!

To mladi naraštaji ne bi smjeli nikada zaboraviti i trebali bi čuvati vrijednosti koje su naše stare spasile, a to su prije svega čvrsta vjera u Boga i solidne kršćanske obitelji.

Ikada čovjek temeljito o tome razmisli, mora si postaviti pitanje: Kako to da Makarska ima spomenik galebu Juri (osvajaču mehanih srdaca makarskih strankinja), a Brela ne bi mogla dignuti spomen svojim marnim težacima koji su nas kroz povijesne nevere i oluje doveli do ovoga što danas imamo?

Dr. Ozren Žamić

STARE RAZGLEDNICE

Želja nam je dokumentirati početak bavljenja turizmom u našem mjestu zanjući da je profesionalni rad s gostima počeo u Solinama u kući Filipović u *Pensionu Soline!*

Prvi gosti su bili iz Češke, pa ostali Europljani; dakako i naši ljudi te i drugi s ostalih prostora bivše države. Materijali koje ćemo prezentirati prikaz su početka turizma u Brelima. Za ovaj broj donosimo razglednicu Brela koju je češki turist poslao iz Makarske 11. srpnja 1939. godine sa svojega odmora u Brelima. Razglednica je adresirana na gospodina Štepana Lochmana u mjesto Boleslav (Češka).

Damjan Šošić Damo

DOGAĐANJA U ŽUPI

NOVI SAZIV ŽUPNIH VIJEĆA

U nedjelju 30. svibnja ove godine, na blagdan Presvetog Trojstva, pred okupljenom župnom zajednicom, na kraju župne Mise u 11⁰⁰ sati su predstavljeni članovi novog saziva župnog pastoralnog vijeća i ekonomskog vijeća.

Mons. Marin Barišić, nadbiskup Splitsko-makarski je na prijedlog župnika Don Mate Škaričića, sukladno odredbama crkvenog prava, dana 13. travnja 2010.g. na mandat od 5 godina imenovao sljedeće članove župnih vijeća:

Župno ekonomsko vijeće:

1. Nada Marušić
2. Ivo Medić
3. Davor Šošić

Župno pastoralno vijeće:

1. Suzana Ćelić
2. Marin Ivanac
3. Sani Jakir
4. Ivica Jović
5. Vanja Sokol
6. Stipe Tomaš

BOGOSLOVI IZ ITALIJE U POSJETU BRELIMA

Ovogodišnji mladomisnik Don Mato Brečić, nakon prezbiteralnog ređenja koje je bilo u nedjelju 27. VI. ove godine u katedrali sv. Petra u Splitu, skupa sa svojim gostima: rektorm i bogoslovima iz Rima, posjetio je našu župu.

Don Mato Brečić je studij filozofije i teologije završio u Rimu, boraveći u internacionalnom koleđu za biskupijske svećeničke kandidate: "Sedes Sapientiae", i studirajući na papinskom sveučilištu: "Santa Croce". Njegov odgojitelj i devet kolega iz rimskog kolegijuma su došli kako bi bili uz njega povodom njegovog ređenja. Kako je naš

župnik Don Mate svojevremeno bio gojenik u istom kolegijumu, dan nakon ređenja, na proputovanju prema Don Matinom rodnom Metkoviću zastalo je internacionalno društvo bogoslova u našim lijepim Brelima. Tu smo ih ugostili u restoranu "Burin" u Jakiruši, a potom je, one koji su to željeli, naš dobri Darko Šošić u svojoj barci "Mare Nostrum III" malo provezao po moru.

Ovo su dakle naši posjetitelji na dan uoči sv. Petra i Pavla:

Don JUAN CARLOS DOMINGUEZ –rektor kolegijuma iz Španjolske, Don CYPRIAN AKLI – đakon iz Toga, JUAN MIGUEL CASTILLO – bogoslov iz Ekvadora, VICTOR GARCIA– bogoslov iz El Salvador, Don JINO JOHN– đakon iz Indije, Don VEDRAN KIRINČIĆ - svećenik, negdašnji bogoslov kolegijuma sa Krka, JEFFREY MECIA – bogoslov sa Filipina, COSIMO PAPA– bogoslov iz Italije, OLIVIAN RADU – bogoslov iz Rumunjske, VEDRAN TORIĆ – bogoslov iz Solina.

Iako je vrijeme boravka u Brelima ove internacionalne skupine bilo kratko, svi su bili oduševljeni i puni zahvalnosti svima koje su susreli u našoj župi. Župnik se zahvaljuje svima koji su doprinijeli da se ovi naši gosti ponesu ugodne uspomene nakon posjeta našoj župi.

BROJNA OBITELJ BOŠNJAK NA ODMORU U BRELIMA

Otvorenost životu i spremnost na žrtvu za brojno potomstvo je posebno rijetko i dragocjeno svjedočanstvo koje daju neki bračni parovi u našem narodu i našoj katoličkoj Crkvi. Kako katolički svećenici, živeći u celibatu, ne mogu dati neposredno svjedočanstvo svojim vjernicima po ovom pitanju, ipak ostaje mogućnost neizravnog svjedočenja potporom onim bračnim parovima koji mogu i koji se odvaže za ovakav vid svjedočenja svoje vjere.

U našoj župi se, odsjevši u župnoj kući, ovoga ljeta odmarala obitelj Bošnjak

Roditelji: Robert i Ana:

I djeca: FILIP, MIHAELA, IVAN, JOSIP, LEONARDA, DOMINIK, BRIGITA i najmlađi: IGNACIJE.

SVEĆENICI NA ODMORU U BRELIMA

Župnika don Matu, dok se ovoga ljeta nalazio na odmoru u Venezueli, su zamjenjivali kapelan i župnik iz župe sv. Terezije od Djeteta Isusa iz Zagreba. Prvi je stigao Don Przemysław Palmowski, kapelan u župi sv. Terezije a onda ga je zamjenio župnik iste župe Don Željko Lovrić.

Njihov boravak u Brelima je bio dijelom rad a dijelom odmor. Svakako nije im bilo previše teško mijenjati župnika, jer su se obojica lijepo osjećali u našoj župi, toliko da su zaželjeli ponovno zamijeniti župnika u slučaju slične potrebe. I sami župljeni su bili zadovoljni ovim zagrebačkim svećenicima koji su se iskazali duhovnim propovijedima i pobožnim slavljenjem svetih obreda.

SADNJA MASLINA NA BANJAMA

Već je bilo govora u ovom listu o akcijama u župnom masliniku na Banjama. Kako je već opće poznato zapušteno zemljište u vlasništvu naše župe na Banjama je privедено uzgoju maslina na inicijativu pokojnog Jurice Medića za vrijeme župnika don Marina Barišića. Ipak se tada nije zasadila čitava površina maslinika, a neke

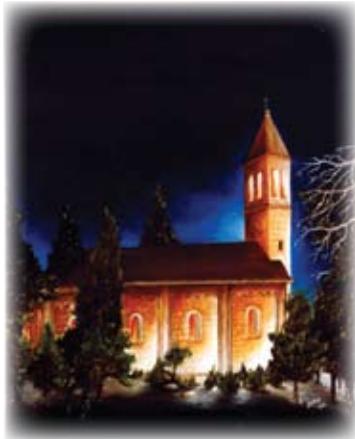

se mlade masline nisu održale u kamenitoj zemlji. Tako da se ukazala mogućnost za posaditi još 31 maslinu uz postojećih 92. Kako bi novozasadađene masline bile što snažnije održati se u kamenitoj zemlji i bolje podnijeti ljetnu sušu, predložili su neki župljeni da sadnice rastu u većim posudama dvije godine i tada da se zasade.

Kod župne kuće su se već dvije godine razvijale sadnice donirane od općine Brela. Konačno ove jeseni smo ih zasadili u maslinik uz pomoć momaka iz zajednice "Cenacolo" iz Ugljana. Još prije ljeta za njih je iskopao rupe Anto Čović iz Baške Vode a donirali su drop za staviti u rupe kako bi se biljke bolje razvijale: Slavka Škrabić i Mijo Raos. Nakon sadnje maslina je uređeno okretište na vrhu župne parcele tako da se sada tu mogu okrenuti i mimoći automobili, što je do sada bio problem.

Ove 2010. godine sa 123 mlada stabalca maslina, od kojih većina još nije dala prvi urod, ubrano je 1.4 kilograma ploda.

KLIMATIZACIJA CRKVE SV. STJEPANA

Župno pastoralno vijeće na čelu sa župnikom don Matom Škaričićem se odlučilo za izvedbu klimatizacije u župnoj crkvi. To je jedna od stavki koja se planira od same obnove crkve, ali se zbog ekonomskih razloga nije do sada provela.

S obzirom na tlocrtne dimenzije crkve, njenu visinu i kubikažu zraka nailazimo na razne probleme vezane za grijanje crkve. Naime, svima nam je poznato da je topli zrak lakši od hladnog te da se prilikom zagrijavanja određene prostorije topli zrak diže u vis, te pritom potiskuje hladni zrak koji se tada spušta prema tlu. Najidealniji način grijanja bi bio *podno grijanje*. S obzirom da naša crkva ima pod popločan kamenim pločama debljine i do 10 cm, takav

način grijanja iziskuje skidanje kompletног poda, postavljanje podne termoizolacije (kako bi se spriječili gubici topline prema tlu ispod crkve), postavljanje grijача s pripadajućim folijama te ponovno postavljanje kamenih ploča. Ovim radovima bi se razina poda u crkvi podigla do 10 cm. Da bi to grijanje funkcionalo kako treba, grijanje bi trebalo upaliti u petak da se crkva zagrije do optimalne temperature u nedjelju do 11 h kada počinje sv. Misa. Uzimajući u obzir da ljudi u crkvi borave samo nedjeljom od 11-12 h jednostavno ne vidimo ekonomski opravdan razlog da bi krenuli u takvu investiciju.

Iz tog razloga, stručnjaci koji su bili na terenu i vidjeli našu crkvu savjetuju zračno grijanje inverter uređajima. To nije najidealniji način grijanja, ali će se na taj način bitno ublažiti hladnoća za vrijeme zimskog perioda. U unutrašnjosti crkve bit će postavljene unutrašnje jedinice inverter uređaja. Dvije jedinice ispod kora na plafonu, obložene u knauf kako bi se prilagodile arhitektonskom uređenju crkve i dvije kraj oltara koje će ih nadopunjavati u njihovoј snazi. Na koru će biti postavljene jedinice namijenjene za grijanje/hlađenje kora.

Vanjske jedinice tih uređaja bit će skrivene u unutrašnjosti zvonika na način da će biti postavljene na mjestima sadašnjih prozora (zapadno pročelje), a stakleni prozori će biti zamjenjeni žaluzinama kako bi se osigurale potrebne količine zraka za nesmetan rad tih uređaja. Ovim se načinom ne bi ugrozio dvorišni prostor crkve.

Druga, veoma bitna stavka vezana za ove uređaje je buka! Naime, znamo da obred euharistije iziskuje tišinu. Stoga se odabiralo uređaje s minimalnim intenzitetom buke.

Hlađenje ne predstavlja nikakav problem u ovom projektu. Hladni zrak zbog svoje težine pada na tlo te će se ljeti vrlo brzo postići željena temperatura u crkvi.

Proračune oscilacija temperature u crkvi sv. Stjepana za vrijeme euharistije, koncertnih zbivanja i drugih događanja, kao i gubitke topline koji su bitni parametri prilikom odabira odgovarajućih uređaja, obrađuje prof. dr. Orest Fabris s katedre termodinamike fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje u Splitu.

Do sada su prikupljene četiri ponude za izvođenje klimatizacijskih radova, a očekujemo još dvije. Nakon toga će Župno vijeće odlučiti koja je ponuda najpovoljnija za našu crkvu.

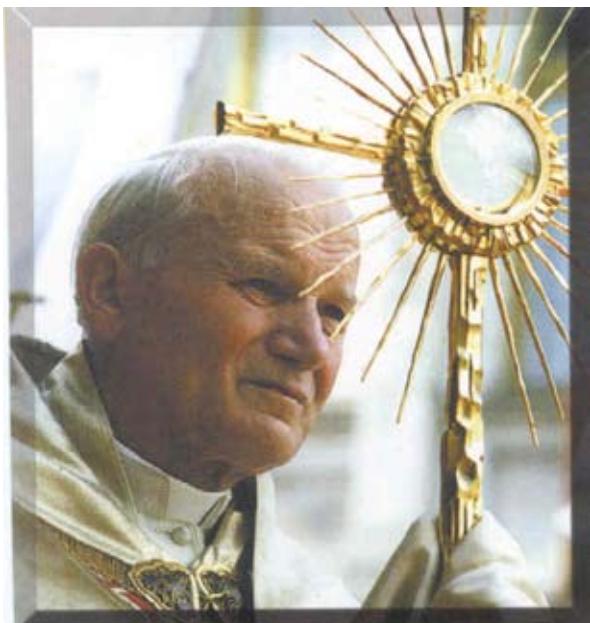
Nada Marušić

POTICAJI

POTICAJ NA EUHARISTIJSKO KLANJANJE

U župi sv. Stjepana prvomučenika u Brelima

Klanjanje je pobožnost pred Isusom Kristom prisutnim u svetoj Euharistiji. Euharistija se izlaže u liturgijskom predmetu koji se zove pokaznica (latinski: *monstranca*). Vjernici se okupljaju i mole pred Isusom prisutnim u svetom Sakramantu.

Isus je pokazao najveću ljubav za nas kad je na križu platio đavlu cijenu naših grijeha: Sin Božji dao je svoj život da nas otkupi iz ropstva, u koje smo se bili prodali našem neprijatelju, koji nas je svezao u okove smrti, kad smo pristali na grijeh koji nam je on nudio. Isusovo otkupiteljsko poniženje očituje se nama vjernicima u krajnjem poniženju koje je radi nas prihvatio: predavši se za nas ostajući prisutan u jednostavnom sakramantu.

Zar mi, koji vjerujemo da smo Njegovim poniženjem dobili baštinu života vječnoga, ne možemo u znak zahvalnosti izdvojiti malo vremena kako bi mu se u poniženju pridružili i častili ga pod prilikom kruha?

Crkva potiče i preporuča čašćenje Isusa kroz euharistijsko klanjanje.

Neke župe imaju organizirano stalno klanjanje (dan i noć, svaki dan u godini osim

svetog trodnevlja), neke druge imaju cjelodnevna klanjanja (čitavi dan i noć se izmjenjuju vjernici u tihom klanjanju pred Presvetim), a naša župa ima klanjanje svakog četvrtka.

Klanjanje je svakog četvrtka u crkvici Gospe Karmelske u Solinama, osim u mjesecu listopadu kad je klanjanje četvrtkom iza Mise koja je u 17³⁰ u župnoj crkvi sv. Stjepana.

Klanjanje u Solinama je u spomen "Getsemanske ure" (kad je Isus iza Posljednje Večere molio i znojio se krvavim znojem u Getsemanskom vrtu) u noćni sat: zimsko vrijeme od 21⁰⁰ do 22⁰⁰, a kad nastupi ljetno računanje vremena od 23⁰⁰ do 24⁰⁰.

Venite adoremus!

Dodite poklonimo se!

POTICAJ NA AKCIJA PRIKUPLJANJA MASLINOVIH GRANČICA

I sljedeće 2011. godine ćemo sigurno imati akciju prikupljanja maslinovih grančica koje ćemo poslati u neku župu na sjeveru zemlje kako bi župljani tih župa mogli na Cvjetnicu blagosloviti maslinovu grančicu. Svake godine prikupljeni novac koji vjernici daju za maslinovu grančicu ide u korist Papinskih Misijskih Djela u Hrvatskoj. Ova katolička organizacija na taj način prikupi značajna sredstva koja pošalje za potrebe misija. Zato potičem svakog vjernika naše župe da već sad razmisli o mogućnosti da pripomogne ovu akciju jer s nevelikim naporom se može mnogo pomoći najsiromašnijoj našoj braći.

Kako bi ova akcija bila uspješna dajem sljedeće napomene:

- Odlučite unaprijed odakle ćete ubrati maslinove grančice za ovu svrhu i nemojte ih rezati prije 8. IV da se ne bi osušile.
- Grančice koje odrežete neka budu lijepe. Kakvu vi sami ne biste voljelo donijeti u crkvu na blagoslov, takvu nemojte ni stavljati za ovu akciju.
- Grančice skupite u svežanj i zavežite u snop od 50 komada.
- Povezane grančice u snopu stanite u neku posudu s malo vode da ne počnu venuti.
- Snopiće koje ste prikupili donesite u garažu kod župne kuće u nedjelju 10. IV ili ponedjeljak 11. IV u jutro.

Smisao ove akcije nije da se par ljudi odazove koji će pribaviti puno grančica kako bi "osvjetlili obraz" čitavoj župi. Tada se oni previše opterete i skloni su površno obaviti posao. Smisao je da što više nas dadne svoj mali doprinos: s ljubavlju i pažljivo.

Hvala svima koji se odazovu!

don Mate Škaričić

VAŠI KOMENTARI I PRIJEDLOZI

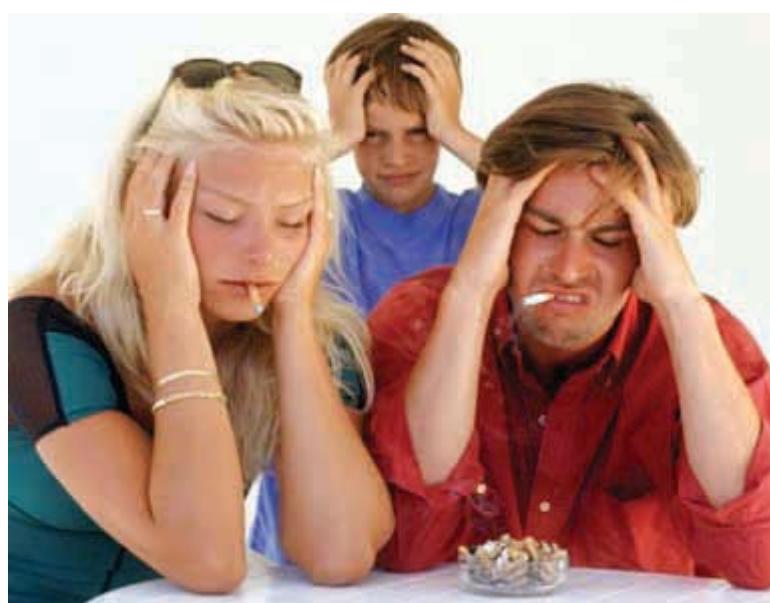
Dragi breljanski roditelji!

Nakon dugog dvoumljenja raspad župnog zbora nagnao me je da s Vama podijelim svoja razmišljanja. Dragi roditelji, gdje su naša djeca, čime se zabavljaju, što za njih znači Bog i vjera?

Kad su prvi put nastali problemi u župnom zboru, po Brelima su se širile osude i priče i sve se svaljivalo na leđa jednog čovjeka. Svi su bili u pravu, samo je on bio za sve kriv. U naša Brela je došao veseli mladi i jako sposoban zborovođa, ali naše mladosti nigdje! A što je sada?

Zbor se ponovo raspada, a tko je kriv? Možda opet zborovođa? NE! Mi smo krivi za sve i nitko drugi.

Jesmo li mi roditelji svojim primjerom pokazali djeci da ako mi je Bog dao dar pjevanja da će ga slaviti tim darom na način da će ići na zbor i pjevati Bogu, a moje dijete će slijediti moj primjer? U našem mjestu ništa ne može dugo trajati, jer nas nije briga za drugoga. Bitno je samo da je meni dobro!

Dok smo bili siromašni, po livadama i po moru se čuo smijeh dječice, a gdje su danas?

Za računalom ili negdje drugo samo ih nema na zajedničkom igranju ili na zboru ili nekoj drugoj aktivnosti koju crkva organizira.

Čula sam nedavno da za dvije godine u Brelima nećemo imati djece za jedan razred. Ako je to

istina onda će nam u budućnosti i školu zatvoriti. Nekad smo bili ponosni Breljani koji su imali kino, mesnicu, benzinsku crpku, ljekarnu, ambulantu, banku, župni zbor, a što imamo danas? I što ćemo imati za nekoliko godina? Gdje će nam biti mladi, hoćemo li morati i crkvu zatvoriti?

Dragi Breljani, nemojmo dopustiti da stara šaljiva izreka BRELJANI IZ ONIH JADNIH BRELA postane surova stvarnost! PROBUDIMO SE!!!

Roditelj

Kamen života 51

PASTORALNI ŽIVOT ŽUPE

KRŠTENI:

1. IVAN ANTE BRKULJ, r. 28. XII. 2009., sin Ivice i Anamatrije r. Družić, kršten 4. IV. 2010.
2. YOSHUA GABRIEL NOVAK, r. 11. XII. 2009., sin Jorga Gerharda Haberstoka i Natalije Novak, kršten 4. IV. 2010.
3. LUKA MEDIĆ, r. 4. XII. 2009., sin Jerka i Anite r. Jujnović, kršten 11. IV. 2010.
4. MATIJA-IVAN ZELIĆ, r. 27. IX. 2009., sin Veljka i Ivane r. Ribarević, kršten 25. IV. 2010.
5. VANESA KESIĆ, r. 4. XI. 2009., kći Robertina i Angeline r. Zelić, krštene 23. V. 2010.
6. ARON ŠOŠIĆ, r. 6. IV. 2010., sin Antonia i Adriane r. Lajčiakova, kršten 13. VI. 2010.
7. KATIA MARIJA IVANAC, r. 6. IV. 2010., kći Leonarda i Marijane r. Mimica, krštena 27. VI. 2010.
8. ADRIJAN VULIĆ, r. 11. I. 2010., sin Domagoja i Lare r. Šošić, kršten 1. VIII. 2010.
9. LUCIJA CAREVIĆ, r. 3. V. 2010., kći Entonija i Sandre r. Beroš, krštena 12. IX. 2010.
10. TINA VITKOVIĆ, r. 13. V. 2010., kći Borisa i Valentine r. Medić, krštena 19. IX. 2010.
11. IVAN DOMINOVICIĆ, r. 22. VI. 2010., sin Petra i Tine r. Pezo, kršten 3. X. 2010.
12. SINIŠA ĐOKANOVIĆ, r. 22. VI. 2010., sin Borisa i Marije r. Kristić, kršten 24. X. 2010.
13. GABRIEL MIOČEVIĆ, r. 27. VIII. 2010., sin Ante i Ivande r. Marinović, kršten 24. X. 2010.

UMRLI:

1. ANTE URSIĆ pok Jure, r. 10. X. 1924., umro 21. III. 2010.
2. JOZEFINA-DARINKA PETROVIĆ žena Ivina, r. 17. II. 1938., umrla 5. IV. 2010.
3. JURE ŽAMIĆ pok. Milinke, r. 31. VIII. 1939., umro 29. IV. 2010.
4. JURICA MEDIĆ pok. Stipe, r. 1. X. 1953., umro 21. V. 2010.
5. ANA MAKJANIĆ žena Žike, r. 23. IX. 1946., umrla 7.VII. 2010.
6. PETAR RIBIČIĆ pok. Jerke, r. 16. V. 1920., umro 6. VII. 2010.
7. ŽIKA MAKJANIĆ pok. Ante-Tonija, r. 25. XI. 1938., umro 2. VIII. 2010.
8. NIKICA JURIČIĆ udova Jerke, r. 17. XI. 1920., umrla 6. VIII. 2010.
9. MARIJA FILIPOVIĆ udova Bogoslava, r. 11. IX. 1925., umrla 7. IX. 2010.
10. DANICA FILIPOVIĆ udova Vjekoslava, r. 24. IV. 1914., umrla 18. IX. 2010.
11. FILIP TOMAŠ pok. Stipe, r. 11. IV. 1960., umro 17. X. 2010.
12. ANKA FILIPOVIĆ pok. Mate, r. 20. IV. 1939., umrla 29. X. 2010.
13. MARICA MRNJAVAC udova Nikole, r. 23. I. 1923., umrla 3. XI. 2010.

NAPOVJEĐENI I VJENČANI:

1. BORIS ĐOKANOVIĆ & MARIJA KRISTIĆ,
vjenčani 17. travnja 2010. g. u crkvi sv. Stjepana prvom., Brela.
2. ANTE MIOČEVIĆ & IVANDA MARINOVIC
vjenčani 25. travnja 2010. g. u crkvi sv. Petra i Pavla, Gorica - Livno.
3. MARIO ŽAMIĆ & DUBRAVKA ŠUTO,
vjenčani 8. svibnja 2010. g. u crkvi sv. Marka, Makarska.
4. TOMISLAV ŠARIĆ & MARA MEDIC
vjenčani 5. lipnja 2010. g. u crkvi sv. Stjepana prvom., Brela.
5. ROMANO FILIPOVIĆ & ANTONELA MUCIĆ,
vjenčani 12. lipnja 2010. g. u crkvi Gospe Karmelske, Soline - Brela.
6. ANTE ZELIĆ & SLAVICA MIŠURA,
vjenčani 11. listopada 2010. g. u crkvi sv. Stjepana prvom., Brela.
7. MARIO VELA & DIJANA SOKOL,
vjenčani 16. listopada 2010. g. u crkvi sv. Stjepana prvom., Brela.
8. NEDILJKO BAJIĆ & MARIJA ŠOŠIĆ,
vjenčani 23. listopada 2010. g. u crkvi sv. Stjepana prvom., Brela.
9. DEJAN JOSIP ANČIĆ & ANDREA RIBIČIĆ,
vjenčani 23. listopada 2010. g. u crkvi sv. Stjepana prvom., Brela.
10. NINO FILIPOVIĆ & ANA BANIĆ ŠKOJO,
vjenčani 30. listopada 2010. g. u crkvi sv. Luke evanđelista, Otok kraj Sinja.
11. KRISTIJAN IVANAC & DARINKA BAJIĆ,
vjenčani 20. studenog 2010. g. u crkvi sv. Stjepana prvom., Brela.

PRVA PRIČEST - 10. SVIBNJA 2009. g.

(Prošlogodišnji prvopričesnici kojima greškom uredništva nije objavljena fotografija s popisom imena.)

1. MARIA Banović
2. ANA Bekavac
3. LAURA Hrastović
4. DAVOR Ivić
5. VICKO Jakir
6. IVAN Kristić
7. IVANA Kristić
8. TOMISLAV Lončar
9. ANTE Medić
10. NIKA Medić
11. PAULA Radić
12. JOSIP Raos
13. MATEO Raos
14. NIKOLINA Šikirić
15. BOSE-ANTONIA Šodan
16. BARTOL Šošić
17. MARIN Šošić
18. MARKO Šošić
19. NIKOLA Šošić
20. KARLO Zelić
21. MATEO Zelić

PRVA PRIČEST - 9. SVIBNJA 2010. g.

1. NOAH MARIO Albes
2. IVO Filipović
3. ĐINO Ivić
4. MARIO KUZMA Medić
5. MARTA MARIJA Picić
6. KARLA Sokol
7. DUJE Šošić
8. NENA SARA Šošić
9. EVA VIVIAN Tomaš
10. LIDIJA Tomaš
11. ANĐELA Zelić
12. MATE Žamić
13. MILA ANA Žamić

KRIZMA - 16. SVIBNJA 2010. g.

Don Josip Periš, izaslanik nadbiskupa Splitsko-makarskog Mons. Marina Barišića, je podijelio sakrament sv. Potvrde ovogodišnjim krizmanicima iz naše župe:

1. TONI Akmadžić
2. ADRIANA Bekavac
- 3- KREŠIMIR Bilić
4. MARIJA Bolović
5. MARINA Čuljak
6. SEVERIN Filipović
7. ANDRIJA Gudelj
8. MARKO Jadrić
9. KARLO Jović
10. MATEA Kesić
11. JAKOV-JURAJ Kovačević
12. NATALIE Letica
13. ŽANA Makjanić
14. MARKO Marušić
15. ANTE Medić
16. DANIJEL Medić

17. MARIJA-IRIS Medić
 18. MATEA Raos
 19. NIKOLINA Ribičić
 20. JOZIP Sokol
 21. SANDRA-MATEA Staničić
 22. TONI Staničić
 23. MIHAELA Šošić
 24. MISLAV Šošić
 25. TINA-RUŽA Šošić
 26. ANTE Tomaš
 27. IVAN Zelić
 28. VEDRAN Zelić
- (Dvoje vjernika iz susjedne župe Baška Voda su primili sv. Krizmu istom prigodom.)
1. BOŠKO Kiković
 2. MERI Marinović

BLAGDANSKI RASPORED

*** DOŠAŠĆE ***

SRIJEDA – 15. prosinca

- Od 9⁰⁰ isповијед старијих и болесних

ČETVRTAK – 16. prosinca

- U 15³⁰ божићна св. исповијед за све, у žупној цркви и у Solinama, (iza исповиједи св. Misa).

PETAK – 24. prosinca – BADNJAK

- Misa полноћка у 24⁰⁰.

*** BOŽIĆ ***

- (subota, 25. prosinca)
- Sv. Mise u 9⁰⁰ i 11⁰⁰ sati.

SVETA OBITELJ ISUSA, MARIJE I JOSIPA

Isti dan:

SV. STJEPAN PRVOMUČENIK

(nedjelja, 26. prosinca)

- Sv. Mise u 9⁰⁰ i 11⁰⁰ sati. (Poslije sv. Mise u 11⁰⁰ slijedi tradicionalni "BOŽIĆNI KONCERT" Breljanske glazbe.)

SV. IVAN APOSTOL

(ponedjeljak, 27. prosinca)

- Sv. Misa u 10⁰⁰ u crkvi sv. Jure, a potom u 11⁰⁰ počinje blagoslov obitelji po uobičajenom rasporedu.

STARA GODINA

(petak, 31. prosinca)

- Sv. Misa zahvalnica sa "Te Deum" u 17⁰⁰ sati.

SVETKOVINA SVETE BOGORODICE MARIJE ***NOVA GODINA***

(subota, 1. siječnja 2010. Godine Gospodnje)

- Sv. Mise u 9⁰⁰ i 11⁰⁰ sati.

*** BOGOJAVLJENJE – SVETA TRI KRALJA ***

(četvrtak, 6. siječnja)

- Sv. Mise u 9⁰⁰ i 11⁰⁰ sati.
(Blagoslov vode)

Svim župljanima župe Brela i svim ljudima dobre volje želimo:

Blagoslovjen Božić i sretna Nova Godina!

Vaši: župnik don Mate i časne sestre.

Sve dodatne informacije možete dobiti na broj:
618-618 ili Mob. 098 180 25 14

CRTICA IZ VJERE I MORALA

JE LI PAPA BENEDIKT ODOBRIJIO UPOTREBU KONDOMA?

Nedavno ste dragi župljani u medijima mogli promatrati "lavinu" komentara i interpretacija jedne izjave pape Benedikta kako nekad upotreba kondoma može biti znak kako neka osoba ide u smjeru dobra. Ta izjava je ponovo i ponovo plasirana u medijima na način da se uz prenošenje ove vijesti, koja jeste stvarna i istinita, prenosila karikirana i izobličena ideja o katoličkoj vjeri i moralu, pa i o katoličkim vjernicima. Dakle nama. U ovoj rubrici osvrnut ću se na neke predodžbe o našoj vjeri i moralu koje su krive, a koje su uslijed stalnog ponavljanja u medijima postale prihvачene od mnogih, koji svoja saznanja o katoličkoj vjeri crpe prvenstveno iz medija. Kako je takvih veliki broj, pokušat ću formulirati ove krive predodžbe i obrazložiti zašto su krive:

Papa je u svojoj izjavi rekao nešto novo i zanimljivo svjetskoj javnosti.

Papa je, u izjavi o kojoj je riječ, pojasnio jedno specifično moralno pitanje a da pritom nije kazao ništa novo, kao što ministar prometa i veza Republike Hrvatske ne bi kazao ništa novo da izjavi: "otok Krk je povezan s cestovnom mrežom kopnenog dijela zemlje". Ako su ovo novosti, onda su to novosti samo za one koji su jako loše upućeni u navedenu problematiku.

Papa može katolicima zabraniti ili odobriti upotrebu prezervativa.

Jednako kao što može katolicima zabraniti ili odobriti da tuku svoju majku ili da puše kanabis. Dakle: papa je pastir Crkve, on nije Bog, ne može učiniti da nešto bude dobro ili zlo. On može i treba, one koji slušaju i poštuju njegovo vodstvo, uputiti na put dobra ili potaknuti da napuste put zla, ako su zbog svog neznanja ili nepažnje njime krenuli.

Dosljedan katolik neće upotrijebiti prezervativ, makar time mogao spasiti život sebi i drugima.

Dosljedan katolik će upotrijebiti prezervativ, (a to će mu biti zasluga i dobro djelo), ako se nađe u sibirskoj šumi s nekoliko promrzlih i izgladnjelih izletnika kojima nije došao helikopter da ih prebaci do najbližeg grada udaljenog 300 kilometara. Te ako je jedini (ili najlakši) način preživljavanja napraviti praćku od prezervativa i drveta, te uloviti nekoliko vjeverica. Dakle: pravi katolik nikad neće upotrebljavati prezervativ da bi griješio bludno. A prezervativ je zato i izmišljen da bi ljudi lakše griješili bludno. Prostitutkama je on najbolje sredstvo da od svojih mušterija ne dobiju ni djecu ni bolest, to jest da se od njih izoliraju i zaštite, da uzmu njihov novac i da ih ništa više ne veže s njima.

Crkva želi da prostitutke ne koriste prezervative.

Pa toliko glupi nismo! To željeti ili željeti da provalnici ne koriste provalnički alat je van svake logike: Kakvog bi smisla imalo poticati provalnike da provaljuju golim rukama? Crkva želi da provalnici ne provaljuju, pa će onda ostaviti i provalnički alat. Isto tako želi da se prostitutke prestanu prostituirati pa im neće

trebati prezervativi.

Zato je Crkva zabrinuta kad ovo pomagalo koriste bračni drugovi jer ljubavni čin muža i žene, uz upotrebu zaštite, nema moć da ih duhovno poveže i sjedini, već oni jedno drugom postaju kao “mušterije”. Tako upotrebom prezervativa ono što je dobro postane zlo i grijeh. A s vremenom se uvlači hladnoća i bezosjećajnost među bračne drugove, te počinjanje bračne nevjere više nije percipirano kao neka velika razlika u odnosu na ono što se živi u braku. Katoličkoj Crkvi je jako stalo da se zna kako je ogromna razlika između spolnog čina s prostitutkom ili sa vlastitom ženom. Neki bi željeli da se o tome govori kao o dvije ravnopravne stvarnosti. Njima je spolni čin jedno i drugo. Mi ne možemo to prihvati jer tvrdimo da u ljudskom srcu, u nakani, stoji korijen razlikovanja dobra i zla. Na primjer: netko reže vrat nožem čovjeku koji leži pokraj ceste, netko drugi radi to isto s druge strane ceste. Ali ako je prvi ubojica koji želi smrt čovjeku a drugi liječnik koji spašava od gušenja čovjeka koji je u sudaru oštetio dišne putove, onda je ogromna razlika u onome što oni čine, makar to izgleda fizički slično.

Crkva nema razloga osuđivati upotrebu prezervativa, ali to čini kako bi vježbala poslušnost svojih članova.

To nije istina jer je upotreba prezervativa uvijek loša: bilo da omogućava prostituiranje, bilo da degradira ljubavni čin supružnika.

Katolici ne poznaju ni jednu zapovijed osim šeste: “ne sagriješi bludno”.

To bi sličilo istini kad bi katolička Crkva naučavala kako je učinio samo bludni grijeh onaj čovjek koji je imao spolni odnos s prostitutkom u Južnoj Africi i to bez upotrebe prezervativa. Međutim, nauk je da je taj čovjek sagriješio teško protiv šeste zapovijedi, ali uz to ima grijeh, i to teški, protiv pete zapovijedi: “ne ubij”. Jer se je izložio mogućnosti od 90% da dobije sidu, te da od te neizljječive bolesti izgubi život. Pa i ako bi vjerojatnost zaraze sidom za isti čin u Hrvatskoj bila samo 10% to ne znači da taj isti čin u Hrvatskoj nije grijeh. U svakom slučaju to bi bila dva teška grijeha, premda bi ovaj drugi bio malo manji ako je to učinio netko tko se suzdržao u Južnoj Africi, da bi to učinio malo kasnije kad sleti u Zagreb. Ali ovdje već ulazimo u detalje.

Što je dakle Papa rekao, a mi smo to već znali? Pa to da netko tko se prostituirira bez upotrebe prezervativa pa ga odjednom za promjenu upotrebi, nije promjenio svoje ponašanje na gore, nego na bolje. Jer je malo manje grijegao po petoj zapovijedi. Premda i dalje ostaje da je njegov čin teško grešan.

Ovu malo dužu “crticu” bih završio s nekoliko test-pitanja: 1.) Da li se i ja u ovom karikiranju vjere pridružujem “zboru podrugljivaca” to jest novinara, jer ne mogu podnijeti situaciju da sam ja među onima koji su izrugani, već pod svaku cijenu želim biti u društvu onih koji se izruguju? 2.) Ako se dakle radije pridružujem izrugivanju “smiješnog katoličkog učenja” jesam li dijete katoličke Crkve, ili sam licemjerno dijete, koje se ruga svojoj majci koja ga želi dovesti na pravi put? 3.) Je li bolje biti iskreni nevjernik ili licemjerni vjernik?

Don Mate Škaričić

MALO SMIJEHA I MUDROSTI

Budi promjena koju želiš vidjeti u svijetu. (*Mahatma Gandhi*)

Bog nam je dao sjećanja tako da možemo imati ruže u prosincu. (*James Barrie*)

Ono što je iza nas i ono što je ispred nas, sitnica je u odnosu prema onome što je unutar nas. (*R. W. Emerson*)

Vrlo često želje za onim što nemamo ne dopuštaju nam da se radujemo i uživamo u onome što imamo.

Tko želi razveseljavati ljude, mora u sebi imati radost.
Tko želi u svijet unositi toplinu, mora u sebi nositi vatrnu.
Tko želi pomoći ljudima, mora biti ispunjen ljubavlju.
Tko želi stvarati mir na zemlji, mora naći mir u srcu.

(*Pshil Bosmans*)

Čovjek nije istkao tkanje života, on je samo nit u njemu.
Što god čini tkanju, čini sam sebi. (*poglavnica Seattle*)

Bilo bi dobro kad bi mladost znala što sve može, a starost mogla što zna. (*Burmanska*)

Nahraniti gladne, oprostiti uvredu i ljubiti neprijatelja - to su užvišene vrline.
Ali, što ako otkrijem da se najsironašniji prosjak i najbesramniji drznik nalaze u meni, i da je meni potreban dar vlastite dobrote; da sam ja sâm neprijatelj kojeg valja ljubiti - što tada?
(*C. G. Jung*)

Ljude ne možemo ničemu poučiti; možemo im samo pomoći da to otkriju u sebi. (*Galileo Galilei*)

Osmjehneš li se djeci, oni uzvrate osmijehom.
Osmjehneš li se odraslima, oni će se zapitati: Zašto se ovaj smije? (*Phil Bosmans*)

Da bi bio moćan, treba biti kao voda.
Nema li pregrada - ona teče;
postoji li brana - ona stane;
probije li se brana - ona opet poteče;
u četvrtastoj posudi ona je četvrtasta;
u okrugloj - okrugla.
Zato jer je tako popustljiva,
ona je potrebnija od svega i važnija od svega.
(*Lao Tse + Tolstoj*)

S vremenima na vrijeme dobro promotri nešto što nije načinila ljudska ruka: planinu, zvijezdu, vijuganje potoka. Tako ćeš pronaći mudrost i strpljenje te, iznad svega, jamstvo da na ovom svijetu nisi sâm. (*Sydney Loretta*)

Dobre izreke i dobro iskazane. Bilo bi još bolje kad bi ih se dobro držali. (*William Shakespeare*)

(pripremila Vanja Sokol)

BOŽIĆ

Na staklenoj površini neba
zasjala je zvijezda
sva od suhog zlata

prosula je svjetlost
božanske ljepote
srcima što Vječnoga
od iskona traže

osvijetliла nebesа
bakljama od ljubavi
i u potki noći otkala
sve rajske divote

Navijestila dolazak
iščekivanog Djeteta

otvorila širom
betlehemska vrata.

Roza Brkušić – Hrvoslava